QUAESTIONES ACADEMIAE LITURGICAE ROMANAE

Circa « ADDENDA ET VARIANDA » in Rubricis.

X.

De missis privatis de requie pro die obitus.
(*Rub. Miss. Tit. V, n. 2*).

Rodulphus Sacerdos Oratorii privati privilegio fruens, statim ac patri suo, cui morienti hortator adstitit, oculos clausit, summo mane suam in eodem Oratorio Missam fecit pro illius anima, duplici licet II classis occurrente. Cum autem die sequenti occurreret dup. I cl. et altera die festum de praecepto, distulit parentalia in diem quartum ; in quo a mane usque ad meridiem, ante et post solemnem, innumerae pro defuncto Patre factae fuerunt Missae privatae de requie, licet die sequenti post obitum cadaver sepultum fuisset. Cum autem nonnulli ex celebrantibus applicationem, vi alterius obligationis ponere nequirent, Rodulphus parem atque aliis eleemosynam, et pinguem, eis se daturum spopondit, dummodo in nigris celebrarent, et pro patris sui anima exorarent: quod libenter, etiam uniformitatis ergo , fecerunt. *Quaeritur :*

1. *Utrum Missae de requie, in genere, ab exordio Ecclesiae Christi, singulis diebus pro defunctis fieri consueverint, et num argui possit quando limitatio incoeperit pro Missis de requie privatis, aut etiam pro solemnibus?*

2. *In quo differat ius praesens, circa vetitum Missarum de requie pro die obitus, a iure antiquo, et utrum ratione liturgica valeat ius vigens cohonestari?*

3. *Quid iudicandum de agendi modo Rodulphi quoad Missam in Oratorio et dilationem parentalium, quid de agendi modo aliorum Sacerdotum, qui Missam de requie non applicarunt, ut in casu?*

SOLUTIO

Ex dissertatione Rev. Dom. Decii Botti, Pontif. Seminarii Romani alumni, habita in Ecclesia Congregationis Missionis, prope Curiam Innocentianam, die 17 Maii 1899; acta Epitome per R.mum Dom.

I. Utrum Missae de requie, in genere, ab exordio Ecclesiae Christi, singulis diebus pro defunctis fieri consueverint, et num argui possit quando limitatio incoeperit, pro Missis de requie privatis, aut etiam pro solemnibus?

Christi Ecclesia, vix Synagogae suffecta, Machabaei illud libenter suscepit: « Sancta et salubris est cogitatio pro defunctis exorare *(II Mach. XII, 46)* », et ignito illo caritatis affectu, qui proprius fuit sui divini Fundatoris, nunquam insinuare cessavit, quinimo et solemni rituum apparatu sancivit, piis precibus

Sacrificia connectens, Notissimum, quippe est, prout ex plurimis constat documentis, iam ab Ecclesiae initio, universalem extitisse praxim divinissimi Sacrificii offerendi in animarum defunctorum suffragium, quod *pro dormitione* vocabatur. Ita Tertullianus *(De Cor. Mil. c. 3)*, et S. Cyprianus, referens dispositionem Concilii cuiusdam, anterioris anno 218, qua poena privationis *Sacrificii pro dormitione* intentatur in illum, qui ad tutelam testamentariam vocasset presbyterum. Quoad vero tempus et locum celebrationis huius Sacrificii, notandum est, in catacumbis offerri consuevisse in cubiculis sepulcralibus, dum adhuc cadaver iacebat in feretro, prope loculum sive arcosolium, in quo deponendum erat. Ita S. Augustinus, loquens de matris suae exequiis : « Cum offerretur pro ea Sacrificium . . . . . , iam iuxta sepulcrum posito cadavere, antequam deponeretur, sicut fieri solet etc.» Romae celebratio pro defunctis rursus agebatur die tertia a depositione, septima, trigesima et anniversaria. Constitutiones Apostolicae addunt diem nonam et quadragesimam *(L. 6, 8, c. 43)*. S. Ambrosius in oratione funebri Imperatoris Theodosii similiter: « Eius ergo principis et proxime conclamavimus obitum, et nunc quadragesimum celebramus ».

Attamen, propositis quaestionibus cathegorice responsuri, fatendum rem difficilem scitu expostulari, eo quod documenta priorum temporum fere absolute deficiant. Unde standum erit iis, quae ex inductione, nisi certam pariant sententiam, tamen aliquomodo satisfacere videntur. Dicimus primo, tribus prioribus Ecclesiae saeculis, nullam extitisse diem, qua celebratio Missarum de requie, saltem praesente cadavere, prohibita fuerit. Hoc infertur ex accurato studio, quod fieri potest circa vitam, ut ita dicam, religiosam et liturgicam christianorum illorum temporum. Vetus Liturgia funebris, sepulcrales inscriptiones, tota

series subiectorum insculptorum vel pictorum in coemeteriis Christianis, apertissime docent praecipuum fuisse in mente fidelium fidei documentum de mortis mysterio, et de spiritus, laqueis corporeis soluti, destinatione, in spe beatae resurrectionis. Hinc optime S. Cyprianus (*De mortalit., 16, ed. Pam.*) de fidelium exequiis ait : « Exercitia sunt, non funera ». Alibi vero idem S. Pater (*ib. XX*) corripit illos fideles, qui in carorum morte sese excessui doloris dabant, dicens : « non esse lugendos accersitione dominica de saeculo liberatos, quum sciamus non eos amitti, sed praemitti ». Ex his inferre licet, etiam eorum temporum Liturgiam, ut moribus et sensui religioso responderet, non esse considerandam veluti expressionem doloris, sed potius spei et gaudii : ex quo fiebat, ut optime rei responderet memoria sublimium mysteriorum vitae divini Redemptoris. Nil proinde obstare videtur opinioni, quam tuemur, ipsum sanctum diem Paschatis, attentis loci et temporis adiunctis, non impedivisse celebrationem funebris Missae pro sepeliendo defuncto. Haud sane obstabat splendidior apparatus, qui florentibus Ecclesiae aetatibus invectus fuit ; cum coacti sacra peragere in cryptis, protegentibus legibus sepulcrorum tutricibus, sub umbra vix raro lumine discussa, christicolae solebant quamvis solemnitatem squallido cultu celebrare, corde tamen, fide altrice, ad sublimiores sensus elato. Aevo illo, omnia mortis ideam evocabant, illius tamen mortis, quae uti transitus considerabatur ad veram vitam, ad resurrectionem ; ac proinde Liturgia funebris animum non abstrahebat a iucundioribus mysterias. Ceterum scriptores contemporanei, dum de hac Liturgia sermonem habent, tacent omnino de diebus utcumque vetitis. Nec valet in oppositum argumentari ex Ecclesiae spiritu, qui prouti nunc est, ita et fuit ab initio ; agitur hic enim de re

quadam accessoria et accidentali, quae immutationi subiacere potuit, sicut et alia permulta, quae haud in Ecclesiae cesserunt detrimentum, quinimo sapientiae et prudentiae documenta sunt.

Rebus, quoad tria priora saecula, sic consideratis, cum ad quartum facimus gradum, initium tunc haberi deducimus limitationis, de qua est quaestio, at non ita statutae, ut dici possit, tunc habitam fuisse stabilem normam legemque universalem, quae primum apparuit sub S. Pio V, anno 1570 in authentica editione Missalis Romani. Et re quidem vera, cum magnus Constantinus, celeberrimo suo edicto, anno Christi 312, novam instauravit epocham pacis, visa est Ecclesia, victrix et gloriosa, in mundo regnatura resurgere. Tunc autem, ex una parte, videmus christianam religionem, non modo ullo absque timore manifestari, sed perquam cito propagari. Ex alia vero parte considerare debemus, in eo ingenti numero novorum fidelium, absque dubio extitisse permultos pusillo infirmoque animo, magis exemplo generali et legum tutela ad Ecclesiam attractos, aliisque extrinsecis rationibus, quam firmo proposito voluntatis et actione supernaturali gratiae.

S. Augustinus et S. Hieronymus in suis operibus tradiderunt quantum obfuerit, saeculo IV, christianae societati, tot neophytorum pervasio, qui mores paganos inducebant, ita ut fides novum periculum experiretur in ipso suo triumpho. Hinc necessitas novi impulsus in cultu externo, coniungendi magnitudini et maiestati mysteriorum fidei magnificentiam suarum caeremoniarum et festivitatum, quae corda allicerent, auxiliumque praeberent, ut resisterent ac triumpharent spiritus illius relaxati, in quem sensim declinabant. Necessarium quoque visum est disciplinam immutare, ob inductos haereticorum ritus et mores. Iam sane, medio saeculo IV, videmus annum ecclesiasti-

cum suo ordine dispositum ; hebdomadam ipsumque annum in ferias distributum ; vitam Christi Iesu veluti in sacrum cyclum revolutam per annum; Sanctos quoque statis diebus honoratos. Hoc ergo tempore necesse fuit limitationem ponere circa Missarum de requie celebrationem, ne diebus maiorum solemnitatum lugubres ritus immiscerentur, qui minus apti essent ad memoriam iucundissimorum mysteriorum fidei recolendam.

Hucusque ex simplici tamen inductione locuti sumus ; sed saeculi V initio, et praecise anno 411, primum huius limitationis documentum invenimus in primo Concilio provinciali, Bragae celebrato. Ita se habet quidam illius canon : « Qui secundum sectam Priscilliani festivitatem ipsius Coenae Domini diei ab hora tertia per Missas defunctorum soluto ieiunio, colit, anathema sit ». Id vero non statim ubique locum habuit. Invenitur sane inter usus et constitutiones plurium Congregationum monasticarum, uti ex documentis constat, quae saeculum X et XII attingunt, non fuisse, quacumque occurrente festivitate, Missas defunctorum prohibitas, dummodo praesente cadavere celebratae fuerint. Sic Martène *(Libro II, De Antiquis monachorum ritibus, cap. VI n. 42)* refert locum ex quodam codice sub titulo : « Liber usuum Cisterciensium » huius tenoris: « Missae quoque pro defunctis non solent cantari Dominicis diebus et solemnitatibus, quibus sermo fieri debet in Capitulo, nisi praesens defunctus fuerit. Missa vero quotidiana, quae solet dici pro fratribus nostris defunctis tantum intermittenda est die Parasceve, et sequenti Sabbato et die Paschae et Natalis Domini. Hebdomadarius Missae illius quotidianae cantet de festo ad altare, ubi Missa eadem cantari solet, et dicat collectam *Inclina* in secundo loco. Si trecenarium fuerit, subiungat : *Deus cui proprium*. Quod si his tribus diebus (Natalis sci-

licet, Paschatis et Pentecostes) praesens defunctus supervenerit, supradictus hebdomadarius *dimittat Missam de festo* et agat Missam pro eo etc. ». Ita et Monachi Cluniacenses et S. Benigni Divionensis, eundem usum habebant, et in manuscriptis citatis ab eodem Martène *(op. c. L. V, c. X, n. 16)* adducitur etiam ratio : « Quod si in ipsa nocte Resurrectionis Dominicae, vel ipsius diei crepusculo obierit, quo scilicet oporteat eum ipso die sepeliri, matutinalis Missa pro eo cantabitur. Nam (notetur hoc) tanta est auctoritas ipsius defuncti, ut etiam in tanta solemnitate huiusmodi Missa non possit sine negligentia intermitti ».

Plura alia huiusmodi habemus documenta, sed necessarium non ducimus ea referre. Ex his ergo deducimus, circa saec. X et XII, viguisse adhuc aliquibus in locis usum canendi, praesente cadavere, Missam de requie in quacumque solemnitate. Hoc autem ostendit, non tantum prohibitionem non fuisse iuris universalis, sed, si consideremus quomodo in monasteriis veteres consuetudines tenaciter servarentur, et apud monachos traditiones vivissimae existerent perlongo annorum decursu ; haec documenta, quamvis iuris liturgici particularis, potius favent nostrae opinioni, quod nempe antiquitus libertas cuicumque data fuerit, *saltem praesente cadavere*, Missam canendi defunctorum in qualibet solemnitate.

Haec, de Missis solemnibus, satis sint; restat ut aliquid innuamus de privatis. Quod priora tria saecula spectat, admissa libertate celebrandi pro diebus quibuscumque, et considerata tristissima et anormali Ecclesiae eorum temporum conditione, videtur posse concludi, non tantum permissas semper fuisse Missas de requie solemnes, sed etiam privatas: uti tales, quae iis in rerum adiunctis, nempe persecutionum, deficientiae ministrorum, unicae aptae essent celebrari. Dici-

mus praeterea, saeculis posterioribus, maiorem introductam fuisse severitatem circa Missarum privatarum prohibitionem, quam solemnium, atque ideo, saec. XI et XII, permissas tantum fuisse, quando aliqua non recurrebat festivitas, quo in casu penitus excludebantur etiam praesente cadavere. Id eruimus ex documentis contemporaneis, quae loquuntur de facultate celebrandi Missas de requie, etiam in quibusdam praecipuis solemnitatibus, sed semper cantatas, nunquam vero privatas.

Ad implementum huius historiae, circa usum Missarum de requie, oporteret loqui de forma stabili et generalis naturae, a Sacro Concilio Tridentino incoepta, a Paulo IV prosequuta et a S. Pio V completa; uti etiam de nova revisione a Clemente VIII, anno 1604, praecepta, sicut et de aliis, ab Urbano VIII, et a regnante Leone XIII peractis; sed cum id non inquiratur, in casu proposito, et cum aliquid innuere oporteat in responsione ad II, silebimus.

II. Inquiritur nunc: In quo differat ius praesens circa vetitum Missarum de requie pro die obitus, a iure antiquo, et utrum ratione liturgica valeat ius vigens cohonestari?

Pro die obitus seu depositionis, ab omnibus liturgistis intelligitur totum temporis spatium, quod a morte ad sepulturam intercedit, ita ut illud consideretur velut unus idemque dies. Hoc posito principio, exponemus quodnam fuerit ius liturgicum antiquum relate ad Missas de requie pro die obitus, et primo ad privatas. Rubrica Missalis ita se exprimit *(Tit. V, n. 2)*: « Missae privatae pro defunctis quocumque die dici possunt, praeterquam in festis duplicibus et dominicis diebus ». Quae Rubrica illustratur plurimis Decretis S. R. Congregationis. Decretum generale datum 5 Augusti 1662, sic se exprimit: « Cum SS. D. N. in Visitatione Ecclesiarum Urbis acceperit in ple-

risque Ecclesiis abusum irrepsisse, celebrandi Missas privatas pro defunctis etiam in festis duplicibus contra praescriptum Rubricarum Missalis Romani, eumdemque abusum Decreto Congregationis eliminari praeceperit . . . . . S. eadem C., ut Missalis Rubricae inviolatae serventur, districte praecepit omnibus et singulis Sacerdotibus tam saecularibus quam regularibus cuiusvis Ordinis, Congregationis, Societatis et Instituti etiam necessario exprimendi, ut in posterum omnino dictam Rubricam servent, ita ut Missas privatas pro defunctis, seu de requiem, in duplicibus nullatenus audeant vel praesumant celebrare etc.». Aliud Decretum eiusdem S. Congr. ad dubium circa liceitatem Missae privatae de requie, praesente cadavere, in festo duplici minori proposito a quodam Sacerdote Carmelitano provinciae Poloniae respondit, sub die 29 Ianuarii 1752 : « Missae privatae de requiem, etiam corpore praesente et insepulto, dici non possunt diebus quibus fit de officio duplici, vel aliis a Rubrica exceptis, et quaecumque consuetudo in contrarium abusus esse declaratur ». Sed magis explicite eadem S. Congr., in Decreto in *Vercellen.* 1674, cum rogata fuerit ut confirmaret Decretum episcopale circa prohibitionem Missae de requie privatae in certis determinatis diebus, S. Congregatio : « Suprascriptum decretum nedum laudavit et confirmavit, sed etiam mandavit, ut idem omnino servetur et contra inobedientes et contrafacientes ita exequatur » nempe « sub poena suspensionis a divinis » ut in decreto cautum erat. Hoc Decretum ergo prohibet Missam privatam de requiem « in festis duplicibus, infra octavas Epiphaniae, Paschatis, Pentecostes et Corporis Christi, ac in tota hebdomada maiori, feria IV Cinerum, Vigilia Pentecostes ac Nativitatis Domini ». Et his diebus addendum est quando manet expositum SS.mum in forma solemni, ut habetur

ex Instructione Clementina (§ *17*, *n. 2, 3, 4)*. Iuvat observare, cum cl. De Herdt, circa dubium ab aliquibus propositum, an iuxta antiquum ius fuerit licitum celebrare Missam exequialem lectam pro cantata in funeribus pauperum, quod, sicut « speciale . . . . indultum a S. R. C. pro dioecesi Brugensi et Mechliniensi datum est, scilicet ut in exequiis pauperum, qui solvere non valent expensas missae cantatae, praesente corpore legatur missa de requiem iisdem diebus, quibus permittuntur anniversaria defunctorum », ita « hoc indultum ad alias dioeceses et ecclesias, ubi est consuetudo, extendere licere, ex iisdem S. R. C. rescriptis, deduci potest ; et sic in generali indice decretorum, haec indulta resumuntur per haec verba : Ubi adest consuetudo celebrandi missam privatam supra defuncti pauperis cadaver, retineri potest (De Herdt — *S. Liturg. Praxis — Tom. I, p. 62)* » (1).

Haec pro Missis privatis. Quoad vero Missas cum cantu pro die obitus, hae habebantur normae : distinguebantur Missae exequiales 1. quando cadaver erat praesens ; 2. quando tumulatum non fuerat, sed praesens non erat ob civile vetitum ; 3. quando cadaver tumulatum fuerat, ob aliquam aliam causam. Hinc in primo casu, iuxta Rituale Rom. poterat celebrari quotidie, dum tamen Missa conventualis, vel parochialis, iuxta relativam obligationem, non impediretur, magnaque diei celebritas non obstaret. Iuxta Decreta S. R. C. notum erat quaenam essent magnae illae celebritates ; nimirum : *a*) triduum mortis Domini, etiam post Missam Sabbati; *b*) duplicia primae clas. de praecepto magno apparatu celebrata, quae sunt : Nativitas Domini et Epiphania, Dominicae Paschatis et Pentecostes, Ascensio Dom., Festum Corporis Christi, Assumptio et Immaculata Conceptio B.

(1) Ex novo adhuc vulgando iure, Missa exequialis lecta pro defuncto vere paupere, licet iisdem diebus, quibus cantata.

M. V., Festum S. Ioseph, Nativ. S. Ioannis Bapt., Ss. Ap. Petri et Pauli et Omnium Sanctorum. Insuper Anniversarium Dedicationis Ecclesiae eiusque Titulus, et Patronus loci; *c*) tempore expositionis Augustissimi Sacramenti pro publica causa. In altero casu, habebatur hoc Decretum in *Aquen.* diei 2 Sept. 1741 : « Haec Missa non decantabitur in duplici primae classis haud festivo, si corpus praesens non fuerit » ; et alterum in *Piscien.* anni 1839, quo prohibebatur Missa cum cantu de requie, in secundis et tertiis feriis Paschatis et Pentecostes, si corpus « asservatur in conclave proximo Ecclesiae ». In postremo casu, Missa exequialis prohibebatur in Dominicis, duplicibus primae et secundae classis, et festis de praecepto; triduo maioris hebdomadae, octavis Epiphaniae et Corporis Christi, et exposito SS.mo pro oratione XL horarum (S. R. C. in *Viglevanen.* n. 5809, ad 10). Attamen notandum est, eo in casu, permissam fuisse Missam exequialem, tantummodo die proxime insequenti sepulturam, ab illis impedimentis libero; secus privilegium locum non habebat (S. R. C. 22 Maii 1693 in *Egitanien.* ad 5, et 17 Dec. 1779, *Ord. Min. S. Fr.* ad 9).

Tale ius antiquum. Praesens nunc inspiciamus. Iuxta Decretum **Aucto** a S. R. C. emanatum die 19 Maii 1896, extenditur latius facultas celebrandi Missam privatam de requie in die obitus. Illud enim statuit : « In quibuslibet Ecclesiis et Oratoriis quum publicis tum privatis, et in sacellis ad Seminaria, Collegia et Religiosas vel pias utriusque sexus Communitates spectantibus, Missas privatas de requiem, praesente, insepulto vel etiam sepulto non ultra biduum cadavere, fieri posse, die vel pro die obitus aut depositionis : verum sub clausulis et conditionibus quibus iuxta Rubricas et Decreta Missa solemnis de requie iisdem in casibus decantatur, exceptis duplicibus

primae classis et festis de praecepto ». Praeterea, ad magis illustrandum hoc Decretum, S. C. interpellata, utrum « III. Missae privatae de requiem, quae sub expressis conditionibus celebrari possunt praesente cadavere, licitaene sunt in quibuslibet Ecclesiis vel Oratoriis sive publicis sive privatis ? IV. Huiusmodi Missae privatae de requiem celebrarine possunt sine applicatione pro defuncto, cuius cadaver est vel censetur praesens? V. Eaedem pariter Missae possuntne celebrari diebus non duplicibus, qui tamen festa duplicia primae classis excludunt, ut feria IV Cinerum ? Et S. R. C. (in *Rom., 12 Ian. 1897)* respondendum censuit. Ad III, *affirmative ;* dummodo cadaver sit physice vel moraliter praesens ; sed si agatur de Ecclesiis et de oratoriis publicis fieri debet etiam funus cum missa exequiali. Ad IV et V, *negative.* Praeterea habemus *Addenda* in Rubricis gen. Missalis, expressa his verbis : « Missae privatae pro defunctis ut in die obitus seu depositionis etiam in duplicibus celebrari possint praesente, sepulto vel insepulto, non ultra biduum cadavere ; exceptis duplicibus primae classis, diebus duplicia primae classis excludentibus, et festis de praecepto ». Ubi vero, praeter exequialem, altera tantum dicitur Missa, quae applicari debeat pro populo, diebus festis suppressis, eadem Missa prohibetur celebrari pro defuncto. Quod pariter accidit in Vigilia Pentecostes, ubi peragenda est benedictio Fontis, nec non diebus S. Marci et Rogationum, ubi fit processio, si impediendae forent relativae functiones. Haec ex pluribus Decretis.

Nunc inspiciamus quae pertinent ad hodiernam disciplinam circa Missas exequiales. Post antiquas dispositiones, quas suo loco retulimus, die 13 Febr. 1892, S. R. C. in una *Calagurritana et Calceaten.* declaravit : « Cadaver absens ob civile vetitum vel morbum contagiosum *(etiam ob aliam gravem causam en alio Decreto inedito)*, non solum insepultum sed et tumu-

latum, dummodo non ultra biduum ab obitu censeri potest ac si foret physice praesens, ita ut Missa exequialis in casu cantari licite valeat, quoties praesente cadavere permittitur ». Quae dispositiones, si facilis, circa plura, sunt intelligentiae, non ita fortasse circa interpretationem illius *bidui ab obitu*. Ut recte intelligatur, praestat sub oculos ponere ea, quae nostrae *Ephemerides Liturgicae (Vol. XI, pag. 349)* exposuerunt. « Uti patet, ex hoc decreto (nempe in *Calagurritana* etc. mox citato) nisi cum aliis collatum interpretetur, unice sequitur Missam exequialem, quae fieri nequit ob dictas causas die obitus, fieri posse in uno aut altero ex duobus diebus diem mortis insequentibus ». Et paulo post *(pag. 350)*, ita se exprimunt: « Ergo biduo elapso, amplius non permittitur. Sed biduum istud a quo die incipit, a die obitus, an a die sequenti ? Incipit ab obitu, ait decretum supercitatum, et hoc quoque perspicuum est. Verum dies ista obitus est ne prima bidui, an potius ab ea abstrahendum ut biduum computetur ? Falsum nos dicimus primum, dum alterum verum et iure merito : secus non esset biduum, sed una tantum ab obitu dies, quod est contra literam et spiritum Decreti »

Inquiri etiam potest, an et in hoc casu, *obitus* intelligi debeat pro die obitus, eo sensu accepto, de quo supra diximus, ut nimirum consideretur pro uno eodemque die cum die depositionis. Respondemus autem : affirmative. Et sane, Decretum *Aucto* d. d. 19 Maii 1896 et confirmato a S. S. die 8 Iunii eiusd., facultatem concedit Missas *lectas* celebrandi pro die obitus aut depositionis toto tempore quod decurrit a morte ad duos dies post sepulturam : « praesente, insepulto, vel etiam *sepulto non ultra biduum* cadavere ». Quod Decretum si conferatur cum altero in *Romana* (*8 Iunii 1896*), id quod dicitur de Missis lectis, intelligendum est et de Missa exequiali, ait e-

nim : « Si agatur de Ecclesiis vel Oratoriis publicis, fieri debet etiam funus cum Missa exequiali ». Difficultas quaedam oritur ex Decr. in *Calagurritana et Calceaten.* ad 27, *(13 Feb. 1892)* in quo legitur : « dummodo non ultra biduum *ab obitu* » ; sed diem obitus et depositionis pro uno eodemque sumas, et omnis difficultas evavescet.

Quinam autem sunt dies hi solemniores, in quibus permittitur Missa exequialis ut in die obitus? Omnes profecto qui ab antiqua disciplina admittebantur pro funeribus corpore praesente, scilicet : dies omnes sive feriati, sive festivi de praecepto, cuiuscumque etiam ritus et classis, exceptis praecipuis anni solemnitatibus, quas superius enumeravimus.

Ad aliam vero quaesitus partem, utrum ratione liturgica valeat ius vigens cohonestari ? Affimative respondemus. Cum enim temporis decursu , valde auctus fuerit numerus festorum ritus duplicis, paucis remanentibus diebus liberis ad celebrandas Missas de requie, ex parte animarum in Purgatorio degentium defectus habebatur levaminis illius, quod ex praescriptis pro iis precibus evenire poterat: ex parte autem fidelium petentium easdem Missas, moeror quidam, et minor dispositio ad orandum pro defunctis, oriebatur ex defectu precum et exterioris funebris apparatus. Insuper considerandum est nullum, aut saltem parvum praeiudicium hac ratione inferri festis ipsis duplicibus, quia rarius accidit ut exequiae fiant, et salva fit Missa officio conveniens, uti adest illis dicendae obligatio. Ceterum etiamsi Missae lectae non celebrarentur de requie, iam ipse lugubris apparatus, pro exequiis institutus, ipse ritus longior Missae solemnis et adnexorum rituum, festo ipsi duplici plurimum detrahit. Cl. Catalanus in suo commentario ad Rituale Rom. *(Tit. VI. de Exequis, C. V)* hoc ipsum iam notaverat : « Veneror S. R. C. decreta, sed op-

tandum esset, ut si non in omnibus festis minus solemnibus, saltem in duplicibus non festis et infra octavas etiam privilegiatas possent dici Missae etiam privatae defunctorum praesente cadavere. Quid enim praeiudicat Sanctis duplicis ritus, si in una Ecclesia, ubi est praesens cadaver, et ubi omnia luctum spirant, vel Missae privatae de requiem dicerentur? ». Iis autem, qui voluissent potius opiniones hominum ad ritus sustinendos inclinare, quam Ecclesiam ipsis obsecundare, respondemus verbis ipsis periodici *Ephemerides Liturgicae* (*Vol. 12 pag. 662*): « Quamvis Missa potissimum constituat in animarum defunctorum levamen suffragium, spiritus fuit semper et est piae matris Ecclesiae, ut multis variisque modis defunctos sublevare studeat . . . . Quare? Quia Ecclesia militans iurisdictione non gaudet in defunctos, et omnia quae pro ipsis agit, a Dei misericordia dependent, ut illis applicentur. Ea propter et multiplicat et variat suffragia pro sua sapientia et pietate, ut prosit quantum potest illis, quibus qualia ex tot suffragiis diversis velit Deus applicare non novit. Qui ergo suffragia limitat non solum quod quantitatem, sed etiam quod qualitatem attinet, non agit iuxta Ecclesiae intentionem ».

III. Nunc demum ad tertum quaesitum, quo exquiritur: Quid iudicandum de agendi modo Rodulphi quoad Missam in Oratorio et delationem parentalium, quid de agendi modo aliorum Sacerdotum, qui Missam de requie non applicarunt, ut in casu? Relate ad Missam quam Rodulphus celebravit in Oratorio privato, ipso mane, post Patris decessum, nil arguendum praebet. Decretum enim id permittens, et alia posteriora, quoad Missam in Oratorio privato dicendam, in casu, relationem nullam requirunt cum Missa exequiali, hinc iure usus est indulto, quod permittit talem Missam etiam in duplici 2. classis. Relate vero

ad solemnes exequias die quarta post mortem praestitas, ut respondeamus, distinctione opus est. Si duplex 1. clas. et festum de praecepto fuissent de solemnioribus, in quibus excluditur etiam Missa exequialis, Rodulphus recte egisset, 1. quia utrumque impediebat Missam exequialem et lectas ; 2. quia huiusmodi Missae celebratae fuerant infra biduum, in quo permittuntur. Si vero tantum duplex 1. clas. fuisset ex solemnioribus, excludentibus Missas exequiales, non tamen festum de praecepto, uti ex doctrina exposita manifestum fit, celebrare debuisset Missam exequialem hoc die festo de praecepto admissam, abstinendo a Missis lectis de requie, vetitis in casu. Si autem etiam duplex 1. clas. non fuisset de solemnioribus privilegiatis, hoc ipso die Missam exequialem facere debuisset absque Missis lectis, ob similem rationem.

Quod tandem spectat celebrationem Missarum de requie per plures Sacerdotes peractam, qui ob antecedentem obligationem applicare nequibant, pro anima Patris Rodulphi, hoc profecto arguendum est, eo quod nec Rodulphus committere poterat, nec Sacerdotes exequi rem a S. Rituum Cong.ne prohibitam (12 Ianuar. 1897, in *Romana*),quod nempe Missae privatae de requie celebrentur in exequiis, diebus ritus duplicis, sine applicatione pro defuncto.

DUBIORUM LITURGICORUM SOLUTIO

I. *Ex Hollandia.* **De quadam incohaerentia inter Ephemerides et specimen Calendarii.** — Specimen Calendarii pro anno 1900 (*pag. 318*) docet, commemorationem Ss. Apost. Petri et Pauli in Vesperis diei 30 Iun. *coniunctim* fieri debere, dum e contrario ad pag. 447 dicunt *Ephemerides*, eosdem Ss. Apostolos commemorandos esse separatim. Quid tenendum ?

Resp. Supponimus, adm. Rev. Consulentem legisse et perpendisse responsionem ad Dubium III, e qua orta est proposita difficultas. Ibi autem quaestio discutitur super dicta Ss. Apostolorum commemoratione, an scilicet recte se habeat eiusmodi com. utrique Apostolo communis in omnibus singulisque casibus, an potius magis rationi, regulisque liturgicis sit conformius, ut in aliquibus casibus separatim fiat. Ex discussione conclusimus : *a)* Quando S. Paulus die 30 integras sibi vindicat Vesperas, com. S. Petri tum separatim necessario agenda, uti nemo dubitavit unquam. *b)* Quando vero S. Paulus, aut nullas habet Vesperas, aut tantum a Capitulo, prima statim com. post Orationem sequentis, de S. Paulo agenda est separatim, inde altera de S. Petro (1). *c)* Si autem integrae Vesperae esse deberent de seq. dup. II classis, tunc prima com.

(1) Prima enim com. post Orationem dici, iubet notissimum gen. Decretum, esse debet de officio concurrenti, quod in casu est S. Paulus : ergo postea tantum fiet com. S. Petri, utpote de infra octavam.

item esse debet de S. Paulo separatim, deinde alia de S. Petro (1). *d)* Denique, cum Vesperae integrae fieri debent de seq. dup. I classis, nulla tunc de praecedenti facienda est com. neque de S. Petro, extra Urbem (2).

Haec autem discussa fuerunt apud Commissionem Liturgicam, et sententia defensa fuit, iuxta quam responsum in loco citato dedimus. Sentiendi modus huiusmodi ad competentem auctoritatem relatus, approbatus quoque fuit; atque ideo coacti fuimus negligere Calendarium Urbis, quod utramque commemorationem ponebat in communi. Eapropter nec dictum Calendarium censura notari debet, quod antiquam secutum est normam, nec nostra evulgata solutio, quae praefatam normam optimo iure mutavit. Consequenter nostrae responsioni adhaerendum, Calendarium hac in re relinquendo, quod sequenti anno mutato iuri conforme fiet.

II. *Ex eod. loco.* **De duplici I cl. agendo in die octava Corporis Christi privilegiata ad instar Epiphaniae.** Apud nos Octava Corporis Christi privilegiata est ad instar Octavae Epiphaniae, ut infra illam festa tantum I classis etiam translata celebrari possint. Iam quaeritur, utrum unumquodque festum I classis, veluti Patroni Dioecesis, vel Regni etiam, in ipsa **die octava** celebrari possit nec ne?

Resp. Si ratiocinationi innixus quis respondere velit,

---

(1) Etenim hic quoque vim habet Generale Decretum, de quo in prima nota; et com. S. Petri nonnisi ratione concomitantiae locum habet.

(2) Quia praecedentis duplicis maioris com. a duplici I cl. excluditur, uti et dies infra octavam: exclusa autem commemoratione S. Pauli, cessat quoque ratio concomitantiae pro S. Petro.

sequens dare posset responsum : Octava Corporis Christi in casu privilegiata est ad instar Octavae Epiphaniae ; atqui dies octava Epiphaniae excludit quodcumque festum, etiam duplex I classis. Ergo. Omittimus probationem minoris, utpote certae ex Rubricis: ut consequens pariter tamquam certum et ipsum necessario admittendum foret. Nihilominus argumentationem deficere tenendum est ; quia agitur de privilegio, quod tantum dat quantum vult legislator. De cetero, privilegium conceditur, non quidem ut Octava Corporis Christi sit omnino privilegiata, ut Octava Epiphaniae, sed tantum **ad instar** Epiphaniae. Aliquid ergo haec Octava privilegii retinere potest, quod ex voluntate legislatoris illi non competat : quod revera comprobatur in casu. Hinc A Carpo docet : « Dies octava SS. Corporis Christi dumtaxat cedit festis **omnibus occurrentibus**, quae duplicia sint primae classis, etiam ubi privilegiis aeque decoratur atque Octava Epiphaniae (*Calend. perp. Adnot. infr. Oct. SS. Corp. Chr. n. 9)*. Ratio, qua freta est dicta sententia est ipsamet legislatoris voluntas abunde manifestata in Decreto *in una Venetiarum* d. d. 25 Sept. 1852, ad 9. In quo quaerebatur : « Utrum in die octava Solemnitatis Corporis Christi, ubi celebratur cum privilegio ad instar Epiphaniae, faciendum sit occurrens officium Dedicationis vel Tituli propriae Ecclesiae? » Cui quaesito responsum fuit : « Affirmative **uti duplex primae classis** (num. **3006**-5180) ».

Sed propositum nobis dubium non tam dup. I cl. respicit, quam duplex quodcumque eiusdem classis. Unde idem Rev. Consulens ponit exemplum de Patrono Dioecesis, Regni etc. Sed pariter affirmative reponimus. Primo, quia nunc saltem in casu amplius distinguere non licet inter duplicia I cl. solemniora et minus solemnia, post emendatas Rubricas. Secundo, quia ipse A Carpo, ad quodvis excludendum dubium dicit, dictam diem octavam cedere

omnibus festis occurrentibus, si duplicia sint primae classis. Tertio denique, quia ipsamet authentica responsio Decreti affirmativa rationem assignat, dicens ; « uti duplex primae classis ». Ut ergo aliquod festum diei octavae Corporis Christi praevaleat, sufficit ut sit duplex primae classis, occurrens tamen ; atqui..... ergo. Inducere autem non licet distinctionem, ubi legislator absolute loquitur ; ubi enim lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. Diximus autem, *occurrens tamen ;* quia aliud est dies infra Octavam, aliud dies octava : illa translata admittere privilegium dicit, ista vero an eadem translata admittat privilegium tacet. Ergo iuri communi standum est, secundum quod nec dies octava Corporis Christi, nec, et multo minus, dies Octava Epiphaniae translata duplicia primae classis admittit : quamvis illa non excludat duplicia primae classis infra octavam, ista vero infra octavam etiam duplicia minora ; occurrentia tamen, admittat. Privilegia enim ad ea, de quibus tacent, extendi nequeunt.

III. *E Parisiis.* **De iure mutato quod diem 12 Novembris, 28 Ianuarii et 3 Februarii.** Quaeritur in quo haec iuris liturgici mutatio consistat.

Resp. Satis sit A Carpo doctrinam antiquam referre, relativis probata Decretis, ut antiquum ius innuatur. « Peragi quoque *(potest)* die hac *(2 Novembris)* festum translatum ritus duplicis minoris (cum Missis de requie et Conventuali de officio, ut supra), dummodo prope anni finem nulla dies vacua supersit pro eius aliorumque duplicium repositione S. R. C. 31 Maii 1817, in *una Dubiorum* ad 10, et 10 Febr. 1856, in *Alben.* ad 1. At si praeter Officia duplicia minora, transferenda quoque sint duplicia potioris ritus, nullam ex his reponi potest die Commemorationis Defunctorum. S. R. C. 27 Mart. 1779, in *una Ord. min. Refor.* ad 7, et 12 Mart. 1836, in *una Civitatis Castellanae.* Non officium quidem duplex minus, quia ordo translationis

a Rubricis praescriptus non sinit Officium inferioris ritus in repositione anteferri; at neque alia superioris ritus, quia minime decet ut cum Missis de requie huiusmodi Officia peragantur. Gardellini sub n. 4386. Nullum tamen Officium fas est perpetuo adfigere diei secundae Novembris. S. R. C. 24 Sept. 1842, in *una Tertii Ord. S. Francisci* ad 1. Idem dicito de tertia die eiusdem mensis. Rubr. pecul. n. 110 (*Adnot. in festa Nov. n. II*) ».

Relata nunc A Carpo doctrina impraesenti non amplius novo iuri cohaeret, et Decreta illam confirmantia a nova Decretorum Collectione authentica iam exularunt. Itaque nunc sequens doctrina tenenda, quam ad litteram referimus, et ex novo in tertio volumine sub fine vertentis anni vulgando Decreto transcribimus: « Si vero in aliqua Ecclesia die 2, vel 3 Novembris, in quam transferenda sit eadem Defunctorum Commemoratio, festum duplex 2 classis occurrat, hoc festum transferatur in primam diem liberam iuxta Rubricas. De die vero octava, aut de festo duplici maiori, minori, vel semiduplici occurrentibus, sicut de alio festo translato, cui in calendario locus pro eo anno non suppetat, in praefata Commemoratione Omnium Fidelium Defunctorum officium fiat, sed Missae omnes, sola, ubi dicenda est, Conventuali excepta, sint de requie ».

Ergo, uti patet, duplex, sive minus sive maius, die 2 Nov. recoli semper potest, sive ex occurrentibus sit, sive translatum, sive perpetuo ibi repositum, seu assignatum.

Quod attinet diem 28 Ianuarii idem relatus auctor, reliquis scriptoribus aetatis nostrae concordibus, scribit: « Haec dies 28 (extra Ordinem Nostrum) relinquenda est vacua a perpetua cuiusvis Officii assignatione, ut nimirum in ea reponi possit Festum SS.mi Nominis Iesu, si quando incidat in Dominicam Septuagesimae. S. R. C. 5 Maii 1736,

Einsidlen. et 31 Martii 1821, in *una Congr. SS. Redemptoris* ad 7 ».

Iam nunc, expunctis relativis Decretis, haec quoque doctrina amplius veritati non cohaeret: ut non remaneat tenenda nisi Rubrica specialis Breviarii Romani dicens: « Occurrente Dominica Septuagesimae, reponitur hoc festum in die 28 Ian. tamquam in sede propria (translato quocumque alio festo (1), si alicubi occurrat et transferri valeat, nisi sit altioris ritus, aut aequalis sed primarium et tunc legitur etc. etc. (*Ante fest. Pretiosiss. Sanguinis*) ».

Quod tandem pertinet diem 3 Februarii eamdem tradit relatus A Carpo doctrinam, quam singulari ornat animadversione, novum profecto ius probante et confirmante, si ita loqui fas sit. En textualia eius verba: « Haec dies tertia Februarii relinquenda est vacua a perpetua cuiusvis Officii assignatione, ut nimirum in ea reponi queat festum Purificationis, quando incidit in Dominicam privilegiatam. S. R. C. 9 Aug. 1689, in *Bergomen.* ad 2. **In praxi tamen non videtur Decretum istud vim suam obtinere;** namque Romae et alibi huic diei Officium aliquod est affixum, et sacra ipsa C. eiusmodi praxi minime refragatur, quippe cum anno 1858 nostrum adprobaverit Franciscanum Calendarium, in quo nempe dies haec Officio B. Odorici perpetuo adsignata reperitur. Quoties porro hac die Officium Purificationis est reponendum, Officium illud transfertur in diem proximam non impeditam, ac ita putatur Decreto illi satisfieri *(Adnot. in festa Febr. 3)* ». Hac posita animadversione, cuius nemo non videt aequitatem prudentiamque, manifesto liquet, Decretum citatum iam prorsus inutile evasisse, atque expunctioni iure meritoque obnoxi-

(1) Si ergo transferri debet, manifesto supponitur ea die posse semper aliud festum et occurrere et assignari.

um. Satis ergo hic quoque sit servare Rubricam specialem die 2 Februarii in Breviario posita.

IV. *Ex eod. loco.* **De quodam Indulto Dioecesis, num et Regulares participent.** Ordo Dioecesis Parisiensis haec habet: « Ex Indulto 19 Dec. 1872 conceditur ut fas sit in Ecclesiis Archidioecesis Parisiensis Missas de requiem *lectas* celebrare duobus in qualibet hebdomada diebus, occurrente licet officio ritus duplicis, exclusis etc. » Nunc quaeritur: Utrum liceat Religiosis exemptis hoc uti privilegio in suis Ecclesiis et Oratoriis?

Resp. 1. Privilegium, de quo in casu, concessum est Ecclesiis omnibus Archidioecesis. Dicimus, *omnibus;* quia propositio Indulti est generalis, nullamque ponit limitationem. Atqui Ecclesiae Regularium continentur, uti supponimus, intra limites dictae Dioecesis, ergo eorum Ecclesiae dicti privilegii participes sunt. *b*) Non obstat exemptio, quae aliud Regularium privilegium est, quod huic alteri de quo loquimur privilegio, nulla ratione opponitur: ut proinde optime possideri utrumque possit. *c*) Natura huiusce privilegii, eiusmodi est, ut nemini praeiudicium afferat, adeo ut potiusquam contra, ultra ius dicendum sit. Porro privilegium huiusmodi late interpretandum Doctores omnes conveniunt, ut applicari iure possit: « favores sunt ampliandi ». Ergo. *d*) Religiosis licet exempti, tenentur, quantum in re liturgica possunt, Dioecesim in qua morantur, recognoscere tamquam propriam; tenentur enim recolere Patronum praecipuum loci, agere Dedicationis Cathedralis Ecclesiae Officium, saltem si in civitate Episcopali degant, et in universa Dioecesi celebrare eiusdem Ecclesiae Titulum. Vere ergo, non solum in Dioecesi degunt, sed et Dioecesi quantum valent, sunt in re liturgica subiecti; quare ergo sentientes subiectionis incommodum, commodum huiusce privilegii sentire non deberent? *e*) Denique finis huiusce privilegii, potiusquam Ecclesia-

rum commodum, est utilitas populi et suffragium animarum piacularibus flammis addictarum. Atqui aequalem, nisi forte maiorem utilitatem, percipit populus, idemque capiunt levamen defunctorum animae ex hoc privilegio in Ecclesiis Regularium, quam in aliis Ecclesiis saecularibus Archidioecesis. His momentis permoti cum omni reverentia in eos, et maxime in ordinatorem calendarii Parisiensis, qui oppositam tenent sententiam, concludi posse credimus: Vi praefati privilegii, etiam Religiosorum, qui exempti sunt, Ecclesias, celebrare posse in Archidioecesi Parisiensi Missas de requie lectas duobus in qualibet hebdomada diebus, occurrente licet officio ritus duplicis, exclusis tamen etc.

Resp. 2. Quod Oratoria vero attinet, aut de privatis agitur, aut de semipublicis, aut de publicis. Si de primis agitur, respondemus negative. Quia novum prorsus est, Oratorium privatum posse appellari Ecclesiam; ergo privilegium concessum Ecclesiis intelligi non potest concessum Oratoriis privatis. Interpretatio in favorem fieri posset; sed plura impediunt quominus ea fiat. Nam primo, interpretatio eiusmodi aut *extensiva* esset, aut *comprehensiva;* sed utraque evaderet contra mentem legislatoris: quod facere non licet. Etenim supponi nequit voluisse legislatorem concedere tale privilegium Oratoriis privatis, in quibus ex solo privilegio Missae fiunt, cum locus Missae proprius sit Ecclesia. Insuper Missae hae de requie lectae stant pro cantatis, generaliter loquendo, quae ex defectu saepe ministrorum fieri nequeunt: Missas autem cantatas in Oratoriis privatis esse vetitas Doctorum omnium sententia est. Denique, uti diximus, privilegium istud est non solum in levamen animarum, quae in purgatorio sunt, sed etiam in commodum fidelium, qui eas celebrari pro eorum pietate curant, illisque saepe peroptant assistere: quod in casu nequirent, ut eorum utilitas, ex parte saltem, impe-

diretur. Quod de privatis dicimus, et de semipublicis intelligas Oratoriis, ad quae propemodum momenta applicari queunt, de quibus in hac secunda responsione iam diximus.

Quid autem de Oratoriis publicis iudicandum? Dubitamus; ex una parte enim, Oratoria publica non sunt Ecclesiae: ex alia vero uti tales habenda certo sunt quoad omnia iura liturgica, adeo ut discrimen inter Oratoria publica et Ecclesias discernere, difficillimum sit. Aliunde certum est, S. R. Cong.nem, dum aliquod privilegium Ecclesiis concedit; si inter eas intendit Oratoria publica comprehendere, solere id de more exprimere: quod hic non fecit. Sed vero interpretatio fieri posse videtur, quae esse ad summum posset contra verba Indulti, sed non contra intentionem concedentis. Ratio est, quia favor ampliari potest, cum eius naturae ampliatio non repugnat, et finis propter quem concessum est privilegium, per integrum obtinetur. Tamen, si haec solutio non arrideat, ad peritiores adm. Rev. Consulentem libenter remittimus.

V. *Ex Austria.* **De modo Martyrologii legendi in choro.** 1. Enuntiato aliquo festo mobili, cum sequitur in Martyrologio elogium alicuius Sancti, de quo reticetur locus patriae vel mortis, praescribi solet, ut ante nomen huius Sancti dicatur: *Eodem die.* Si vero Sancto enuntiando praemissa legatur vox *Natalis*, aut alia similis, tunc incerti sumus de modo legendi, cum in Martyrologio eadem regula non semper servetur. Attamen, quamvis valde dubii, has sequentes regulas pro modulo nostro posuimus:

Cum reticetur locus patriae vel mortis Sancti, qui primum tenet locum in *usuali* Martyrologii lectione, sed *casu* venit 2° loco (puta, quia hac die in Kalendario particulari recolitur quoddam festum huic loco concessum) tunc semper dicitur: *Eodem die*, etiam si nomini Sancti vox *Natalis* anteponitur.

Si 3ª enuntiatio eiusdem generis sequeretur (v. gr. si Octava festi cuiusdam mobilis incideret die qua apud nos recolitur memoria Sancti qui alium possidet locum in Kalendario universali et si, hac ipsa die, lectio romani Martyrologii profert 1° loco nomen Sancti de quo reticetur locus patriae vel mortis) tunc, enuntiata Octava, lector dicit: *Eodem die, Sancti N. de quo agitur tali die ;* postea : *Ipso die, Sancti N.* et sequitur elogium in Martyrologio descriptum.

2.° Si in enuntiatione festi vel in Kalendario proprio descripti, vel accidentaliter translati, nomini Sancti anteponeretur locus mortis vel patria (v. gr. *Romae,* natalis Sancti N.), et si idem locus legendus esset ante enuntiationem festi immediate subsequentis, tunc nostram iuxta consuetudinem, non iterum pronuntiaretur vox *Romae* (vel alia similis) sed tantum a lectore diceretur : *Ibidem.* Et si 2° loco reperiretur in Martyrologio romano elogium Sancti cuius nomini ob similitudinem loci patriae vel mortis anteponeretur mentio ista: *Item Romae,* aut alia similis, lector diceret simpliciter: *Item ibidem.*

Possuntne hae suprascriptae regulae a nobis servari, vel in melius ex toto vel tantum ex parte mutari ?

Resp. Praenotamus, equidem paucas Martyrologium praemittere Rubricas, in illius lectione servandas; at non ideo iudicandum esse alias admittendas, quas ponere Martyrologium certe poterat, sed non posuit. Ita Rubrica est: « Festa, de quibus eo die fit officium, semper primo loco ponuntur : quod etiam servandum erit et in festis mobilibus... et in Sanctis propriis particularium Ecclesiarum... qui... legi poterunt etiam primo loco..... Festa mobilia.... non potuerunt in Martyrologio adscribi ; sed... unumquodque... immediate praeponatur lectioni Martyrologii illius diei... » Nunc autem post Rubricas sequitur Martyrologium, quod in festorum enunciatione quandoque, imo

ut plurimum, notat nomen loci, non necessario patriae, sed ubi relativum festum agitur, quandoque, sed minus frequenter silet. Silet autem, vel quia festum ubique locorum celebrandum est: vel quia locum non habet, uti de festis mobilibus, de diebus octavis: vel quia pluribus in locis recolitur, aut alia de causa. Similiter notat passim, vel natalem, vel passionem, vel depositionem etc. pluries vero reticet vocem natalis, aut depositionis etc. dicens simpliciter: « S. Bartholomaei Apost.... S. Elisabeth viduae..... Osee et Aggaei Prophetarum etc. etc. ». Tacet autem; quia, vel alia die natalis dies in eodem Martyrologio notatur, vel quia subintelligitur, vel quia talis dies nescitur, quamvis pro « natali » aliquando « pro-natalem » vel alia de causa, quam investigare vix interest.

His positis, Rubrica alia, quae tamen non est inscripta in Martyrologio, inscribi poterat super additione verborum « eodem die », quando annuntiandum erat festum aliquod mobile, et festum sequens fixum vocem « Natalis » aut nomen loci non praeferebat: vel, si « natalis » vocem, aliamque similem praeseferebat, Rubrica poterat inscribi de praemittendo in sequenti festo: « eodem die ». Cum autem hae Rubricae non legantur in Martyrologio, quorum aliunde festa in eo inscripta, uti iacent sunt enuntianda, dictorum additionem verborum ratio probare non videtur. Atque idem dicendum videtur de aliis additionibus, in dubiorum expositione relatis. Insuper de iisdem addendis in casu verbis tacent generaliter auctores, uti Guyetus, Gavantus, Meratus ex antiquioribus: A Carpo, De Herdt, Maugère, Van der Stappen aliique ex recentioribus. Quinimo Meratus docet: « Circa modum legendi in choro Martyrologium, lector exacte servare debet dispositiones Rubricae Martyrologio praefixae etc. (*Apud Gav. Sect. V, Cap. XXI, n. III.*) ». Non ergo praefata verba addenda videntur, sed potius, servata Rubrica de festo,

quod recolitur, aliis praeponendo, reliqua elogia enuntianda prouti in Martyrologio inscripta leguntur.

Hisce haud obstantibus, cum de consuetudine agatur, quae recens profecto dicenda non est, sed potius antiquitus invecta, sequenti modo reponendum iudicamus. Dicta verba, seu additiones probandas credimus pluribus de rationibus, quas breviter innuimus. *a*) Ea non sunt contra, sed tantum praeter Rubricas Martyrologii. *b*) Ad festa Sanctorum inter se distinguenda optime inserviunt. *c*) Substantiam atque ipsa verba elogiorum, quae in Martyrologio leguntur, nullo pacto tangunt, ut intactas Rubricas et servatas relinquant. *d*) Praxis ipsius Martyrologii has additiones probat exemplis suis; quia nullum enunciat festum, nisi aut locum nominet, ubi recolitur, aut verbum « item » vel « ibidem » praemittat, si unum tantum, primum in lectione, excipias, quod locum interdum tacet. *e*) Si haec, de qua loquimur, consuetudo, cohonestari servarique non posset, omnes quoque et laudabiliores consuetudines reiiciendae forent.

Aliquam facere difficultatem potest quod de 3.ª enuntiatione in dubio exponitur; quia velut novum in casu haberetur elogium. At iuvet referre quod probatissimus, simulque recentissimus auctor ex supra citatis, Van der Stappen, docet: « Quando alicuius Sancti Officium transfertur, sive perpetuo, sive accidentaliter, dicitur quidem eius elogium in suo proprio die, quemadmodum datur in Martyrologio; pro die vero translationis iterum annuntiatur, sed breviter: e. g. *Officium Sancti N.* (addita qualitate) *cuius festum fuit*, vel *de quo agitur* (data indicatione Kalendarum (*Tract. de off. div. Cap. I, n. 78, II, litt. b)* ». Idem docet A Carpo: « Martyrologium semper legendum est prout iacet, tametsi festa in eo descripta, alia die celebrari contigerit (*Calend. perp. Adnot. in Ianuar. d. 13 n. 4*) ». Haec autem doctrina habetur ex De-

creto in *Mechlinien.* d. d. 7 Dec. 1844 ad V, n. 2872 (4985), in quo quaerebatur: «Quomodo legi possit Martyrologium, si.... festa translata a die obitus celebranda sint perpetuo... non illa die qua celebrantur in Ecclesia universali et annuntiantur in Martyrologio, sed alia die? ». Responsum est autem : « Martyrologium legendum esse uti iacet : pridie autem, uti ex consuetudine aliarum Ecclesiarum, annunciatur festum etc. de quo agitur etc. ». Patet ergo, additionem hanc, non in die sua, sed in die translationis esse faciendam. Hinc sufficiat in casu additio solita « Eodem die », quin dicatur dies, in quo festum agendum est, non enim agitur de festo translato, sed transferendo.

Nota. 1. Sancti, iamdudum in Martyrologio descripti, quibus recens additus est Doctoris titulus, uti ex. gr. S. Ioannes Damascenus, nullum dubium quin adiici possit ac debeat idem titulus in Martyrologii lectione per additionem ; « et Ecclesiae doctoris » vel simpliciter, post Confessoris aut Episcopi qualitatem : « et Doctoris » uti de aliis Ss. Doctoribus exempla suppeditat Martyrologium.

2. Nova elogia suo loco dignitatis proprio sunt in Martyrologio ponenda, uti Rubrica docet, « videlicet, Martyres post Martyres, Confessores post Confessores, Virgines post Virgines ».

VI. *Ex Oppido Zabarcos.* **De cohaerentia inter Codices liturgicos quod spectat partem et modum Evangelii cantandi.** In Caeremoniali cap. VIII, lib. 2, n. 44, legitur :... « Subdiaconus.... tenet librum Evangeliorum apertum ante pectus, vertens renes, non quidem altari, sed versus ipsam partem dexteram, quae pro Aquilone figuratur ».

Clar. Solans in suo Prontuario tom. 1, n. 1063 eodem modo loquitur, ut videre licet. Praeterea in Caeremoniali lib. I, cap. IX n. 2, legitur.... « (Diaconus) ponit librum apertum in manibus Subdiaconi, vel in legili.... ». Quae quidem doctrina cohaeret cum ea, quam tradit Solans n.

1064 supra memorati libri, et cum decreto S. R. C. 15 Sept. 1753. Hinc quaeritur. Praedicta doctrina quomodo conciliatur cum ea, quae traditur in Ritu servando in celebratione Missae Titul. VI, n. 5, et cum responsione ab Ephemeridib. data in fasciculo Aprilis currentis anni, pag. 259 et 263?

Resp. Caeremoniale Episc. dicit. (*Lib. 2, Cap. 8, n. 4*): « Subdiaconus.... tenet librum Evangeliorum... vertens renes, non quidem altari, sed versus ipsam partem dexteram, quae pro Aquilone figuratur ». Missale vero de modo quo stare debet Subdiaconus tacet, dicens tantum de Diacono: « Diaconus... vadit cum Subdiacono a sinistris ad locum Evangelii contra altare versus populum (*Tit. VI, n. 5*) ». Hinc patet: Evangelium iuxta utramque Rubricam canendum esse a Diacono contra altare, hoc est ex opposito modo, quo stat Subdiaconus tenens librum; quia hic non debet renes vertere contra altare, sed versus ipsam partem dexteram Ecclesiae. Ad rem De Herdt: « Sicut igitur Epistola cantanda est ad partem Epistolae contra altare, sic Evangelium ab altera parte ad locum Evangelii contra altare: cum hac differentia, quod Evangelium cantandum sit versus populum, ita ut Subdiaconus librum tenens tergum vertat versus dexteram Ecclesiae partem, quae pro aquilone figuratur (*Prax. Pont. Lib. II, cap. 8, n. 44, lit. e*) ». Ephemerides autem idem prorsus affirmarunt ad pag. 263, n. III, cohaerentes proinde cum Caeremoniali Episc. et cum Missali, sicut et cum cl. Solans, quem adm. Rev. Consulens citat. Hoc, quod partem spectat, e qua Evangelium canendum est.

Nunc ad modum tenendi librum Evangeliorum. Caeremoniale dicit: « Subdiaconus... tenet librum Evangeliorum ante pectus (*Lib. 2, Cap. 8, n. 44*) ». Missale habet: « Diaconus... vadit ad locum Evangelii... ubi Subdiacono librum tenente... dicit etc. (*Tit. VI, n. 5*) ». Hoc autem

et Ephemerides dixerunt ad pag. 259, not. 1 : ut proinde, hucusque saltem cum Caeremoniali, cum Missali, sicut et cum Solans illas convenisse manifestum sit. Sed Ephemerides excluserunt legile, quod Caeremoniale alibi admittit, ut dicat : « Diaconus... ponit librum apertum in manibus Subdiaconi, vel in legili (*Lib. I, Cap. 9, n. 2*) ». Sed, uti adm. Rev. Consulens facile admittit, Ephemerides non excluserunt, imo admiserunt legile, cum Evangelium legendum sit in ambone. Iam nunc haud aliter fortasse Caeremonialis intelligenda Rubrica. Audias De Herdt : « Subdiaconus librum tangens (*tenet enim*), non se signat, neque inclinat, neque genuflectit, quia repraesentat legile immobile (*Prax. Pont. Lib. I, Cap. 8, n. 45*) ». Et sane, cum librum quis manibus tenere debeat, ab his actibus, etsi ad omnes pertineant, suapte natura dispensatur, non enim posset. Inde prosequitur : « Si autem Evangelium in ambone cantetur, et Subdiaconus a latere dextero Diaconi assistat, tunc etiam se signat, inclinat, et genuflectit (*Loc. cit.*) ». Ergo et De Herdt in hoc convenit, quod tunc liber Evangeliorum in legili ponitur, quando Evangelium super ambone canitur. Nonne haec esse videtur sensus Rubricae praefati codicis ? Aliter autem non sunt locutae, nec diversam dedere interpretationem Ephemerides, quae proinde cum Missali convenerunt, et cum Caeremoniali Episcoporum, qui codices non discordant inter se, quamvis ille de legili taceat, de quo hic verba quoque facit.

Sed adm. Rev. Consulens Decretum quoque citat, ut inter hoc et supra relatos codices, uti et Ephemerides, incohaerentia haberi videatur. Referamus Decretum, quod est in una *Casalen.* d. d. 15 Sept. 1753 ad 3, n. **2425** (4235) : « An Diacono Evangelium cantante, Subdiaconus teneatur sustinere librum Evangeliorum, sive ante pectus, sive in lectorile existentem ; vel potius servanda sit asserta consuetudo vigens in Ecclesia Casalen. ? ». Respon-

sio autem est : « Affirmative ad primam partem : Negative ad secundam ». Equidem in hoc Decreto legile permittitur, quod confundi non debet cum legili fixo ambonis, de quo Caeremoniale. Ceterum assertio nostra in sua summa haec erat : librum Evangelii sustentandum esse manibus Subdiaconi : quo posito, adhibeatur legile mobile vel non, hoc vix nostra refert, dummodo Subdiaconus illum manibus aliquo saltem modo (1) sustineat.

VII. *E Senogallia.* **De octava Patroni praeferenda alteri inferiori.** Docuerunt Ephemerides (*n. 8 vertentis anni 1899, pag. 500, Resp. 6)*, diem octavam Titularis vel Patroni (S. Stephani), concurrentem cum duplici min. primario (octava die S. Ioannis Ap.) integram sibi vindicare Vesperas, et de sequenti solam commemorationem agendam. Hoc autem difficile concipitur ; nam *a)* principium *Octava sequitur naturam festi*, intelligi non potest in sensu absoluto, secus absurdum induceret. *b)* Sub alio respectu, Rubricae nuperrime emendatae nullum dant speciale privilegium Octavis Titularium et Patronorum. *c)* Quod si S. Ioannes est Apostolus, eius Octava vi peculiaris nec mutatae Rubricae primas Vesperas a Capitulo habere debet, uti alibi (*Vol. XI, pag. 258 : Vol. XIII, pag. 268)* in Ephemeridibus legitur : *d)* idque etsi S. Ioannes alicubi esset Titularis, quia lex non distinguit. Quid ?

Resp. a) Principium, vi cuiûs *Octava sequitur naturam festi*, non esse in sensu absoluto accipiendum, cum

(1) Diximus : *aliquo saltem modo ;* quia liber Evangeliorum, ex consuetudine potest esse super legile, uti in Basilica Vaticana solet fieri. At etiam hoc in casu Subdiaconus ita se collocaret, facie ad Diaconum versa, ut librum quodammodo, licet super legili positum, manibus teneat. Secus positio Subdiaconi nonnisi risu digna foret, ut quid enim versa stare facie ante Diaconum ? Num ad eius pulchritudinem vultus contemplandam ?

adm. Rev. Consulente et nos admittimus : secus dies octava neque duplici II cl. cederet, uti ipsemet iure animadvertit ; quinimo et duplicī I cl. praevalere posset, nos addimus, sicut dies festus. Eapropter dictum principium mica salis, ut ita dicamus, intelligi debet : quatenus nimirum dies octava pertinet ad idem subiectum festi cuius dignitatis fit particeps, et cuius ritus excellentiam quodammodo persentit, quamvis ipsa dies octava uti dupl. minus habeatur. Sed ex hoc nil sequitur contra datam solutionem, imo mirifice illi favet, ut mox patebit. *b*) Sed neque solutioni nostrae officiunt Rubricae nuperrime reformatae, quae Octavas Titularium et Patronorum nullo peculiari privilegio donant. Quia exhibita solutio in eo privilegio, quod non existitit, non fundatur, nec nos de eodem hypothetico privilegio aliquid vel a longe innuimus. *c*) Neque tandem eidem solutioni contradicit privilegium, quo decorantur Octavae Ss. Apostolorum, et in casu Octava S. Ioannis, ut vi peculiaris Rubricae, quae in ultima reformatione permansit intacta, primas Vesperas a Capitulo habere debeat. Etenim specialis Rubrica in Breviario posita respicit Octavam S. Stephani et Octavam S. Ioannis, quorum utrumque festum est dup. II classis. Immo, si Rubricae generales reformatae hic essent applicandae, integras S. Ioannes haberet Vesperas, utpote Apostolus, prae S. Stephano, cuius sola haberetur commemoratio. Quod tamen S. R. C. opportunum non iudicavit; sed consultius censuit ut, seu in gratiam venerabilis antiquitatis, seu quia Octava Nativitatis singularibus gubernatur normis, quas tangere Sacrum Tribunal noluit, seu utraque simul de causa, nihil de his specialibus Rubricis immutaretur. Sed casus nobis in Ephemeridibus propositus, alius omnino est, ut peculiaris Rubrica Breviarii, inter Octavas S. Stephani et S. Ioannis applicari non possit. Ephemerides autem duobus in huius expositione dubii ci-

tatis locis, non casum nostrum particularem spectant, sed casum communem, iuxta speciales Rubricas de Octava Nativitatis resolvendum. *d*) Quod denique asseritur, in fine propositi dubii, videlicet S. Ioannem primas debere Vesperas habere a Capitulo, etsi duplex esset I classis, quia lex non distinguit, haud certum nos tenemus, sed dubium. Ex aliquo Calendario erui quidem id potest; sed ratio, quantum capimus, contrarium evincit. Quo enim iure applicaretur lex pro S. Ioanne Ap. Titulari, et ritus proinde dup. I classis, cum illa agat de eodem tanquam non Titulari et duplici II classis? Sed lex, dicitur, non distinguit: concedimus; at distinguere non tenetur et non potest. Non tenetur; quia loquitur tantum de iis festis secundum ritum, quem possident in universali Ecclesia. Non potest; quia non est in more Rubricarum specialium si aliquem vix casum excipias, ut in Commemoratione S. Pauli, particulares Ecclesiarum ritus supponere, et secundum hos aptare Rubricas: secus in infinitum abirent. Ratio proinde allata de lege, quae non distinguit, iuxta nos applicanda non est.

His positis, en nostra simplex argumentandi ratio, qua usi fuimus in solutione, de qua est quaestio, et cui tum innixi fuimus. Iuxta Rubricas reformatas, « quando dies octava cum alia die octava concurrit, Vesperae integrae fiunt de illa, quae est festi potioris ritus *(Tit. XI, n. 7)*. » Atqui habentur in casu duae dies octavae, ex quibus altera (S. Stephani) est dup. I classis, altera (S. Ioannis) est dup. II classis. Ergo dies octava S. Stephani, utpote pertinens ad festum superioris ritus, Vesperas habere debet integras prae altera S. Ioannis, quamvis Apostoli, utpote ad festum pertinente ritus inferioris. Ineluctabili huic ratiocinio, quod propemodum in forma, scholarum more, ideo posuimus, ut eius magismagisque vis eluceret, addas auctoritatem, saltem quod festum attinet, Gavanti;

et, ni fallimur, ex oppositis momentis data solutio infirmari non potest; imo tamquam veritas nobis se ostendit, quam amplecti coacti fuimus. Etenim, quamvis octava dies uti duplex minus haberi debeat, suis nihilominus privilegiis fruitur in occurrentia, ut solis duplicibus II classis cedat, et in concurrentia suas sequitur leges a Rubricis praescriptas. Inter has autem praescribitur, in die octava primo considerandum esse ritum festi non quidem ipsius diei octavae, sed festi ad quod illa pertinet, secundo qualitatem primarii, tertio dignitatem personae. Porro, si festum sit superioris ritus, qualitas primarii et dignitas personalis nullam vim possidere valent. Sumus autem in casu; nil ergo valet in S. Ioanne dignitas Apostolica, quia S. Stephanus praevalet ritu. Et hoc quidem quod festum attinet; sed ipsum festum influit in octavam diem, quippe quae et ad idem pertinet subiectum, et ritum festi persentit: quatenus nimirum, si festum sit superioris ritus, ut in casu, efficit ut dies octava alteri diei octavae, ad festum inferioris ritus pertinenti, indubie vi Rubricarum praevaleat. Hinc quoque diximus, principium, iuxta quod dies octava sequitur naturam festi, mica salis accipiendum esse, sed datae solutioni non officere, imo mirum in modum favere. Ex De Herdt et A Carpo aliquid erui fortassis potest contra datam solutionem; sed oppositio eorum in sola assertione consistit, quae nec rationi ullae, nec ulli Decreto innititur. Hic itaque noster sentiendi modus, haec nostra ratiocinandi ratio, utrumque ceterum libenter sapientiori submittimus.

BREVIORA RESPONSA

I. *Pro Utino.* Si nulla in Ecclesia, Metropolitana excepta, ante Missam solemnem fieri soleat aspersio aquae benedictae, distinguendum est: aut hae Ecclesiae Collegiales sunt, aut non. Si primum, cum generaliter loquendo Missa solemnis habeatur, quae cum ministris celebratur, (tunc enim aspersio aquae praescripta censetur), tunc eiusdem aquae aspersionis omissio inter defectus computanda est. Si alterum, cum generaliter Missa vel solemnis in usu non sit, vel solum privata habeatur, aspersio aquae omitti potest citra ullum defectum. Quod attinet thurificationem ministrorum inferiorum et populi in Missa solemni, aperta nimis est Rubrica Missalis, quae exigit ut omnes de choro primum, inde etiam populus thurificatione donentur (*Rubr. Missalis 10*): « Thuriferarius postea incensat acolythos et populum ». Idem ex certa lege teneas de osculo pacis.

Inferes, in Seminario, si solemnis habeatur Missa, ius et onus inesse praesidibus ut curent, eam celebrari ad normam Missalis Romani, uti et Caeremonialis Episcoporum: ut postea in proprias redeuntes Ecclesias quid et quomodo in sacris functionibus agendum sit optime sciant, et scientiam ritibus contrariam non afferant.

Nota 1. Studeant Rectores Ecclesiarum ruralium, ut Missae vel cum cantu vel solemni, quae celebratur, non laici inserviant, sed clerici talari et superpelliceo induti. Inter hos sacrae relativae caeremoniae sunt exercendae, non inter laicos.

Nota 2. Nullo nititur fundamento opinio, vi cuius asseritur S. R. Cong.nem quantocius, nec forte serius, speciales Rubricas esse evulgaturam pro SS.mae Eucharistiae Expositione.

II. *Pro Regione Belgica.* Cantus in Missa votiva, quae celebratur infra aliquam octavam, propriam naturam sequitur, non autem naturam octavae, saltem ea de causa, quia infra octavam dicitur. Si proinde sit votiva privata, ferialis erit praefationis cantus: si sit solemnis, et ipse cantus erit solemnis, ut ipse rectus sensus dictat. Sed ratio octavae in eam Missam non valet influere, cum qua, ad rem quod attinet, relationem non dicit. Missa pro sponsis votiva est et privata; ergo ferialis erit cantus Praefationis, etsi infra octavam Ascensionis celebretur et cum cantu. Hinc De Herdt docet: « Missae votivae solemnes in cantu solemni celebrandae sunt; privatae in tono feriali, nisi in quibusdam casibus indulgendum sit, ut quoad pompam extrinsecam solemnius celebrentur (*Pars 1, 49, n. 5*) ».

III. *Pro eod. loco.* Cum Celebrans solemniter pacem dare debet Diacono, non se movet e loco suo, sed tantum stat et aliquantum vertitur ad Diaconum, cui dat pacis osculum. Ergo nec ante nec post necessaria est ei genuflexio, quam proinde auctores non admittunt.

IV. *Pro Placentia.* Verba Rubricae Missalis (*Tit. VI, n. 8*): « Epistolam cantat in loco consueto aliquis Lector superpelliceo indutus » non credimus, saltem ex contextu, significare inservientem, uti verbum *aliquis* satis ostendit. Hinc alius clericus nil vetat, vi Rubricae, quominus canere possit Epistolam pro inserviente, qui legere nesciat At verba alia Rubricae, hoc est, *loco consueto*, satis quoque indicant, Epistolam, non in choro legendam, quia *locus consuetus* est in cornu Epistolae retro post Celebrantem, ubi a Subdiacono canitur in Missa solemni. Sequitur,

eam quoque legendam a clerico superpelliceo induto, officium enim Lectoris in actu functionis exercet.

V. *Pro eodem loco.* Nulla lex stricte praescribit patenas ex argento. Pontificalis verba (Ord. ad Synod.) dicunt quidem: « *Calix et patena sint aurei vel argentei* »; sed sicuti pro calice nonnisi cuppa ut ex auro vel argento sit intelligitur, quae e stanno quoque ex Rubrica esse potest, dummodo interius inaurata, aliaeque partes ex diverso metallo, ita quoque pro patena intelligi potest aliud metallum, dummodo ea deargentata saltem interius sit. Ratio communem hanc interpretationem confirmat; quia, nempe, cuppa ad sanctum Sanguinem recipiendum destinata oxidari facile potest, sed id de patena, pro sacra tantum hostia instituta, comprobari nequit.

VI. *Pro Parisiis.* Indultum Card. Caprara circa solemnitates festorum transferendas non respicit tantum Ecclesias, quae tenentur ad Missam diebus festis pro populo celebrandam, sed **omnes** Ecclesias et Oratoria publica. En verba vulgandi adhuc Decreti ultimi: « Huiusmodi autem dispositiones S. R. C. servandas iubet in omnibus et singulis Ecclesiis Cathedralibus, Collegiatis, Parochialibus, imo et in quibuscumque Oratoriis publicis, in quibus Missa cantari solet, sive ad Saecularem sive ad Regularem Clerum illae pertineant ».

VII. *Pro Neapoli.* 1. Solius impartitio benedictionis solemnis cum Sacramento, quin aliquae preces vel laudes eam praecedant, non est in more Ecclesiae. Si ergo Caeremoniale Episc. eamdem benedictionem solemnem pluries permittit in processione Corporis Christi, dum publice Sacramentum defertur, eique exigit ut *Tantum ergo* praeponatur, quo iure sola detur benedictio, reliqua omittendo, non videmus. Lex, aut per integrum servetur, aut per integrum omittatur, cum permissiva sit. Utcumque ceterum res se habeat, in Benedictione, maxime solemni cum

Sacramento, nulli stare licet, sed omnibus genua flectenda sunt.

2. Cum simplex tonsuratus calicem tangit, officium Subdiaconi in Missa gerens, necessarium non est, ut mappulam adhibeat, quamvis maioris esset reverentiae. Ecclesia enim id permittens, aptum illum ad eiusmodi ministerium facit. Communis praxis id plane confirmat.

3. Ecclesia, quae permittit ut clericus in Missa solemni munus Subdiaconi in necessitate exerceat, officia eiusdem Subdiaconi ipsi quoque permittere censetur: inter quae est munus calicem contrectandi ut purificet.

4. Hostias minores pro communione aliorum Sacerdos potest ponere super patenam cum hostia maiori, simulque offerre, factaque cruce, deponere, modo sint paucae: si plures fuerint ponet super corporale, vel melius in pyxide. Hoc ultimo sensu communiter intelligitur Rubrica Missalis (*Tit. VII, n. 3*).

5. Nulla lege tenetur Diaconus pyxidem elevare cum consecrandis particulis, dum Celebrans offert maiorem hostiam. Diaconus modo non eodem est minister Eucharistiae sub speciebus vini, sicut est sub speciebus panis. Hinc dicta elevatio est potius contra ritum, ad eum namque non pertinet.

6. Collectae imperatae ordinantur iuxta ordinem Missalis; et Collecta pro gratiarum actione illius loco ponitur, pro qua dicitur.

VIII. *Pro Lincio.* 1. Vigiliae, quae ieiunantur, ratione ieiunii ferunt colorem violaceum. Si ergo in aliquibus Dioecesibus, vel in aliquo Ordine regulari, aliqua Vigilia cum ieiunio ex lege vel praecepto recolitur, violaceus color erit adhibendus. Ita se gerere ex consuetudine RR. PP. Carmelitas pro vigilia, eorum propria tantum, B. M. V. de Monte Carmelo, certa scientia nobis constat.

2. In Decreto 2752 ad 7 verba quae respiciunt veti-

tum imaginis ad instar Numismatis vulgo dicti *miraculosi*, mendum certe constituunt, quippe quae indubie expungenda erant, sicut Dubium V. Certum proinde est, illa verba vim habere non posse dictam Imaginem prohibendi, quam posterius concessam esse abunde patet.

IX. *Pro Oppido Zabarcos.* Nullum videmus inconveniens in Celebrante, qui, ut aspergat Canonicos *stantes* in choro praealto, usque ad illos ascendat, seu ad subselliorum planum, atque inde descendens in planum chori redeat. Quod autem Canonici descendant e propriis sedilibus, et ad Celebrantem, qui pervenit usque ad chorum, vadant ad aspersionem recipiendam, hoc minus conforme est Caeremoniali. Nihilominus, lex pro hominibus est, non homines pro lege; hinc situm et conformitatem chori, relativamque distantiam nescientes, nil dicere audemus contra. Ictus in aspersionibus non computantur a lege, sicut in thurificationibus : ut unum adhibere vel plures, e prudentia et loco dependeat.

X. *Pro Hispania.* 1. Altare aliud portatile in Ecclesia, occasione alicuius festivitatis, erigi licite posse, omnium observantiorumque etiam Ecclesiarum consuetudo, seu Urbis, seu totius Italiae, satis superque probat.

2. Decreta S. R. Cong.nis, quae publicae locorum Ephemerides referunt, in Calendariis adnotari certo possunt; sed cautela opus est, ut nonnisi ab Ephemeridibus catholicis melioris notae excerpantur : secus aliquod suboriri posset incommodum, uti alias accidit. Qua cautela adhibita, per se, Ordinarius id impedire non potest.

3. Antiquorum alicuius Ecclesiae privilegiorum usus est licitus, donec certo constet, ea non fuisse revocata vel imminuta.

4. Diaconus, etsi Canonicus, non potest in Missa solemni omittere incensationem Subdiaconi, quamvis hic in

ordine Subdiaconatus non sit constitutus, sed tantum ex necessitate illum exerceat.

XI. *Pro Germania.* Ex editionibus seu Pontificalis, seu Ritualis, seu Breviarii Romani, plures in versu hymni *Te Deum* « Iudex crederis esse venturus » asteriscum notant post verbum « crederis ». Typicae etiam editiones praesentes habent omnes asteriscum eodem loco. Ex aliis nonnullae illum notant post « crederis » nonnullae post « Iudex ». Romae, atque in tota fere Italia asteriscus fit in praxi post verbum « Iudex ». De sensu non credimus fieri posse quaestionem; quia utcumque asteriscus notatur, attenta transpositione linguae, idem est semper, hoc est: *Tu, Christe, crederis venturus esse iudicaturus.* Typicis tamen editionibus, ex generali principio, esse standum, facile inter omnes convenit: quamvis contrariam praxim, ubi ea viget, sequendam tenemus, ob incommoda graviora, quae maxime in cantu suboriri facillime possunt, et quae profecto vitanda.

XII. *Pro America.* 1. Chorus nobis videtur omnino separatus ab Ecclesia parochiali ex pariete lapideo, aliamque proinde quasi constituere Ecclesiam a se, quae cum parochiali nil communis habet, quamvis non lapideus, sed sericus tantum paries, separet tabernaculum chori a tabernaculo Ecclesiae. Hinc fortasse applicari non potest axioma: Sacramentum habere non licet in duobus altaribus eiusdem Ecclesiae. Ergo lampas necessaria est. Ita quidem, si propositum dubium apprime interpretati fuimus.

XIII. 2. Si Ecclesiae parochiales commissae fuerint Communitati, manet privilegium Portiunculae, Communitatis eiusdem proprium: si vero alicui individuo sunt concreditae, quamvis ad Communitatem tali privilegio fruentem pertinenti, privilegio locus esse non potest.

XIV. *Pro Italia, Bohemia et Gallia.* Quae in Ephe-

meridibus discussimus super commemoratione agenda Sacrae Familiae Titularis in Suffragiis stant (*n. 9, cert. anni pag. 578*) : quae autem super commemoratione B. Mariae et S. Ioseph iteranda adiecimus, pro eruditionem tantum inservire possunt; sed in praxi adhaerendum Decreto *Ord. Min. Capuccinor.* secundum quod com. Tituli agenda, et aliae de S. Maria et de S. Ioseph omittendae. Hoc nedum melius, sed et certum iudicium (*V. Ephem. 1896, pag. 706*).

SUPER CALENDARIO

STUDIUM

(*Contin. Vid. n. 7 pag. 472*)

Hi ergo sunt fructus, quos breviori licet calamo recensitos, e praefato studio potuimus percipere : fructus profecto mirum in modum inter se connexos, quippe qui alii ab aliis derivantes, nullo negotio inspici ab omnibus queunt. Ecquis enim uno velut intuitu non statim perspicit, Calendarium hucusque propositum, nonnisi Gregoriani perfectionem constituere ? Hoc enim haud per nostrum destruitur, quinimo, sicut fundamentum aedificio completur, atque uti radix flore adornatur.

Obiici nihilominus posset, illud in casu nostro fortasse applicandum Stephani Pontificis primi: « Nihil innovetur: nisi quod traditum est. Verum responsio perfacilis, seu: Ad rem non facit. Nam Calendarium, uti ab initio demonstrasse credimus, res est, quae necessitati temporum in-

servire nata est, ac proinde expedit ut progrediatur. Hinc nullam debet admirationem parere, si praecedenti Calendario alterum suffici peroptamus. Ceterum, si plures, ut diximus, admissae libenter sunt perfectiones, quare et ista recenseri inter illas non poterit, quae ultima esse videtur? Anne minus quam aliae, hominum acceptione atque existimatione dicenda haec erit? Quis non videt quanta et quali brevitate ac simplicitate Calendarium Gregorianum hac nova perfectione resplendeat? Cui non patet quam facile, quamque pervium omnibus vel rudioribus reddatur? Neminem latere tandem potest quanto omnibus sit emolumento, seu in occurrentiis festorumque translationibus, quarum pars maxima, uti exposuimus, excluditur, seu in quampluribus, tum ecclesiasticis, quum civilibus officiis negotiisque gerundis, quae brevitatis amore praeterimus.

At obiicies iterum: Si methodus proposita admitteretur, actum esset de cyclis numeri aurei, epactarum, litterarumque dominicalium: qui haud dubium, perbelle demonstrant hominis ingenium; adeoque miro ordine evolvuntur et connectuntur, ut delectatione non pauca animum considerantem afficiant. Difficultas ista sequenti dilemmate resolvi potest. Calendarium, aut compositum fuit ad delectandum, aut ad utilitatem; sed vero, quavis ex parte perpendatur, cycli praedicti, nostro systemate admisso, intacti permanent, maioremque perfectionem accipiunt. Sane, si primum (quod tamen dicet nemo), scopum attingis, et quidem perfectius in nostro Calendario. Humani enim ingenii est a notis ad ignota ferri, a principiis ad consequentias, a causis ad effectus et vicissim: in quo vel maxima reperitur voluptas.

Hoc autem habes in nostro Calendario; quod, ut diximus, non destruit praecedens, sed perficit, et ab eo procedit tamquam effectus a causa, et consequentia a

principio. Cycli itaque antedicti, si speculative loquamur, potiusquam destruantur, data correctione nostra, perficiuntur. Si alterum admittatur, quod est veritati consonum, sole tunc fiet clarius, Calendarium nostrum, perfectius assequi utilitatis scopum, attenta praecipue praesentis temporis necessitate, ut illud isti locum cedere fas sit. At Calendarium Gregorianum praefatique cycli ideo ne in nihilum rediguntur? Minime gentium, uti patet; sed sarti tectique uti ipsius Calendarii nostri solidiora fundamenta manent. Atque insuper nobis inserviunt ad inveniendas Paschas, quae ab anno 1582 ad nos usque occurrerunt. Ergo et quod attinet praxim utilitatemque remanent.

Sed alii quoque insurgunt, qui videntes propositi Calendarii simplicitatem, cursumque civilem et ecclesiasticum unius anni, eodem fere modo ac praecedentis evolvi, vehementer clamitant contra uniformitatis excessum, quippe quae praesentem adimit varietatem. Quid ad hoc? Quid respondebimus? Verumne, adesse huiusce uniformitatis excessum, si quivis annus civilis eodem modo cursum iterat praecedentis? Scilicet si annus, post 365 vel 366 dierum variationes, ad suum principium redeat? Est ne nimia uniformitas in anno ecclesiastico, si festa Sanctorum fixa, iisdem feriis anni praecedentis, et festa mobilia quinque tantum diversis determinatisque diebus celebrentur? Nonne potius praefata uniformitas meliori iure varietas simplificata atque ordinata nuncupari posset? Ex opposito, quis varietatem nunc extantem in Calendario, eiusmodi nomine appellabit, et non potius confusionem inordinationemque dicet? Etenim nullus annus fit similis praecedenti, et Paschata cum festis mobilibus a se dependentibus unius mensis et quinque dierum cursu quotannis mutari, seu in 35 diversos diẹs in unoquoque anno incidere possunt. Est ne haec, varietas? Quis dicet? Num id delectat? Quis asseret?

Seria equidem difficultas, ad rem vim habens, haec esset: eversio totius ordinis tam civilis quam ecclesiastici, hactenus servati, qui tamen in omnium animis est propemodum insitus, quemque Russus ipse schismaticus nunc amplectitur. Verum difficultas huiusmodi, contra universa opera, esto praeclariora, quae aliquid novi praeseferunt, vel ab initio solet opponi. Ad eam autem infirmandam plura animadvertere fas est. *a*) Non ideo impugnanda veritas, quia populorum illi opponitur consuetudo. Nonne autem imperfectio, confusio atque inordinatio vigentis Calendarii, uti veritas ostensa fuit? *b*) Quid consuetudo valet contra utilitates plurimas, quas, citra controversiam, Gregoriani Calendarii perfectio afferret? Hanc autem utilitatem vidimus, perspeximus, ac veluti manibus contrectavimus. *c*) Quid, si et veritati et utilitati necessitas ipsa coniuncta perfectionem, quam in Gregoriano Calendario proposuimus, reclamaret? Patres Vaticani Concilii, licet tristitia temporum abrupti, id satis superque ostendunt, qui inter proponenda et hoc paraverant, quomodo gravissimo plorandoque incommodo eundum esset obviam, quod in varietate consistit officiorum festorumque per universum orbem, ut uniformitas in iis recolendis obtineatur, quae omnium est in votis. *d*) Quidnam valet praefatae mutationis incommodum contra admirabilem, quam cleri populique assequerentur, harmoniam, concordiam, utilitatemque in festis omnibus singulisque, seu fixis, quae eosdem in dies mensis et hebdomadae incidunt, seu mobilibus, quae parum satis a fixis discriminantur? Hoc autem per exhibitam Calendarii Gregoriani emendationem perfecte obtineri nemo non videt. *e*) Denique, si in omnibus uniformitas optanda, utpote bonis omnibus praevalens, profecto maximopere in rebus liturgicis adamanda est, cum ecclesiasticam civilemque societatem intimius tangat, proindeque et quodvis incommodum pro ea obtinenda minus ni-

hilo faciendum, et quibuscumque aliis utilitatibus illam anteponendam arbitramur, utpote quae ceteris longe lateque praestans.

Sed novus hic erumpit solvendus nodus, quem dissidentes possent detegere, et sequens est. Praefata Calendarii correctio, quam tot cumulatam laudibus patroni illius ostendere conati sunt, eo non pervenit, ut mobilium festorum determinatam firmitatem perfecte consequatur. Etenim, minus quidem, sed tamen Pascha et ab eo dependentia festa mobilia in unoquoque anno per aliquot dies discurrunt, ut semel pro semper uno eodemque die fixe nequaquam consistant. — Id quidem non ambigimus; sed placet hic difficultati oppositae ita respondere, ut obiicientibus plenissime fiat satis.

Desideratur itaque ipsum Pascha uno eodem die, tam mensis quam hebdomadae, fixum determinatumque? Esto: et nobis arridet, fierique optime potest, quin de hucusque expositis aliquid immutetur, festis mobilibus uti patet, exceptis, quae Pascha sequuntur. Diem ergo seligamus, quo nullus alius opportunior, magisque congruus: sitque dies 2 mensis Aprilis. Primo: quia ex Decreto, quod communiter refertur Nicaenae Synodi, manifesto coniicitur, Patres illos Pascha in Aprili potius, quam in mense Martio praedilexisse. Secundo, plenilunium diei 2 Aprilis est veluti centrum reliquorum, quae sunt 29, pleniluniorum. Tertio: Pascha diei 2 Aprilis traditioni respondet fidelium, ex qua Christi mors communius creditur evenisse in una ex sextis, sed ultimis, feriis mensis Martii. Quarto: haec dies Paschatis aevo praesenti, quod *aera christiana* dicitur, conformior est: licet Concilii Nicaeni Patres de aequinoctio verno tantum ad uniformitatem assequendam verba fecerint, quia aerae praedictae nomen minus tunc temporis innotuerat, ut proinde in Paschae celebrandae die minor quoque uniformitas haberetur.

Posita nihilominus die 2 Aprilis pro Paschate firmiter constanterque celebrando, sequitur primo neglectus, quem facimus, lunae decimaequartae Martii, post quam haud semper Pascha contingit celebrari: secundo, quandoque Pascha nostrum cum Hebraeorum Paschate coincidere. Sed vero primae difficultati reponimus: *a*) Pascha celebrandum post lunam Martii decimamquartam non fuisse certam dispositionem Nicaenae Synodi (1). *b*) Quinimo ipsam decimam quartam lunam mensis Martii non esse e scripturali traditione, ex ea enim inferri nulla certitate potest (2). *c*) Hebraei Pascha celebrabant luna de-

(1) « Concilii Nicaeni super hac re decretum non extat. Veteres historici non memorant, Patres illius Concilii cyclum decemnovenalem seu lunarem praescripsisse: statuerunt tantum ut uno eodemque die Dominico, amore uniformitatis, Pascha ubique celebraretur iuxta apostolicam traditionem. Praeceperunt autem Alexandrinae Ecclesiae, quae tunc in astronomicis calculis maxime excellebat, ut quotannis epistolas paschales Romano Pontifici mitteret de die, quo Pascha currentis anni iuxta supputationem celebranda foret, et Ipse pro sua auctoritate, si sibi videretur, probaret, totique Ecclesiae praescriberet: sicut legitur in prologo Paschali S. Cyrilli Alex., et in Epist. 94 S. Leonis M. ad Marcianum, et sicut consuetudo a RR. Pontificibus ante ipsum Concilium Nicaenum servata satis clare demonstrat. Quae consuetudo sic refertur a Patribus Concilii Arelat. I, an. 314 celebrati, can. 3, ubi Pontifici Silvestro dicunt: « De observatione Paschae, ut uno die et tempore per omnem orbem observetur, et iuxta consuetudinem litteras ad omnes tu dirigas ».

Unde sequitur diei Paschatis determinationem ante et post Nicaenum Concilium potius ab auctoritate R. Pontificis pendere, quam a calculis astronomicis, et lunae observatione, cum maxime nullum determinatum cyclum lunarem tunc extitisse, et phases lunares haud omnibus eodem modo se manifestasse, compertum sit.

(2) Sunt qui existimant cum Calmeto, et cum Zallinger,

cimaquarta, ut fugam ex Aegypto commemorarent: nostrum vero Pascha Christi recolit resurrectionem, quae cum fuga praefata nil communis habet. *d*) Basis lunae decimae quartae pro Pascha celebranda est infirma, orta est enim e duplici coena, altera hebraica, altera christiana, quae primaevo Christianorum tempore altera post alteram fieri coepta est (1). *e*) In praesenti quoque di-

---

Moysen non quidem lunam decimamquartam, sed diem decimumquartum primi mensis solaris ad Pascha celebrandum assignasse: et nonnisi post Alexandrum M. Iudaeos in usus sacros, et ob festorum ordinem, lunares menses observare coepisse. Scite Petavius: « Aliquot, inquit, ante Christum saeculis saltem lunarem observatum esse annum extra controversiam habetur. Ante illud vero tempus, atque ex Moysis instituto, crediderim idem esse factitatum, tametsi nihil ex Scripturis evinci posse videatur (*De doctr. Temp. L. 2, c. 27*) ».

(1) Nomen Paschatis inter Hebraeos denotabat coenam agni, per cuius sanguinem super postes aedium linitum ab Angeli exterminio liberati fuerunt, quamque semel in anno, sub luna XIV primi mensis, cum azymis celebrabant. Haec vero coena, imago erat illius nostrae coenae admirabilis eucharisticae, in qua Agnum Immaculatum manducamus, Christum, cuius sanguine pro nobis effuso liberamur ab exterminio Irae divinae, ac proinde sicut illa, sic ista Paschatis nomen accepit. Unde Divus Paulus aiebat fidelibus Corinthi: « Pascha nostrum immolatus est Christus. Itaque epulemur, non in fermento veteri, neque in fermento malitiae et nequitiae, sed in azymis sinceritatis et veritatis ». Primi Christifideles hebraei, templo Ierosolimae adhuc existente, propter primaevam et aeconomicam Apostolorum indulgentiam, dum Eucharisticam coenam celebrabant, alteram quoque non omittebant exemplo eiusdem D. N. Iesu Christi. Quod et ipsum etiam Petrum fecisse probari potest. Hic enim anno 42 vel 44 in urbe Ierusalem, iuxta 12 cap. Actuum Apostolorum, reperitur diebus

sciplina, saepe accidit ut Pascha, vel ante, vel in ipsa decima quarta luna celebretur; quia plenilunia, quibus utimur, non sunt vera et praecisa, sed tantummodo media (2).

---

azymorum, procul dubio, ut solemnia Paschatis, more Hebraeorum, ibi celebret.

Hinc sequitur in principio Christifideles Pascham christianam, scilicet coenam eucharisticam, eadem die qua hebraicam, celebrasse: post triduum celebrasse etiam Dominicam Resurrectionis, sic et non Pascham appellatam. Deinde ne amplius cum Iudaeis convenirent in Paschatis solemnitate, hanc, in Dominica sequenti lunam decimam quartam Paschatis Hebraeorum, celebrandam proposuerunt.

Ex quo patet in principio non fuisse quaestionem de Dominica Resurrectionis, sed de coena eucharistica, quae tunc erat Christianorum proprie dicta Pascha: quae postea nomen suum Dominicae Resurrectionis commutavit. At Pascha nostra quae est Dominica Resurrectionis, minime respondet Paschae primorum Christifidelium, scilicet coenae eucharisticae, ac per consequens neque Paschae Hebraeorum.

(2) Hic auctoritatem Clementis VIII prae aliis adferre plurimum facit: « Mirandum non esse, sic laudatus Pontifex, quod cyclus epactarum nostrarum in dies Kalendarii distributus, interdum in noviluniis, ac lunis XIV paschalibus non omnino cum motibus coelorum consentiat etc. » (*In lit. praefixis operi Clavii super Kalend.*). Ex hoc accidit interdum ut celebretur pascha ante plenilunium reale: ex. gr. anno 1845 plenilunium reale incidit in 24 Mart. 2, 27' a media nocte, Pascha vero celebratum fuit die 23 martii. Accidit etiam ut celebretur ultra debitum tempus, cum scilicet luna realis XIV incidit in Sabbatum, et luna Calendarii in Dominicam: Pascha in hoc casu celebrandum esset in Dominica Sabbatum sequenti iuxta reales lunationes, dum e contra vero iuxta Calendarium celebratur in altera Dominica, et ita Pascha per dies octo retardatur. Nonnunquam

Quod alteram spectat difficultatem, animadvertimus, Hebraeos in diversa ac antiquitus conditione versari. Templo enim et altari destituuntur, adeo ut Pascha iuxta ritum ipsis praescriptum celebrare nequeant. Eoque magis hoc comprobatur, si consideretur, eos per universum orbem dispersos ac segregatos vix impraesenti verae Paschae et fidem et memoriam possidere. Consequenter nullius momenti incommodum videtur, si Pascha nostrum in hoc, quod proponimus, Calendario (quod ceterum et in alio, uti vidimus, accidere potest) in ipsum Hebraeorum incidat pascha, quod nil aliud iam esse comperimus, nisi quasi inanem sine mente sonum.

Ceterum quoad celebrationem Paschatis duo proponuntur hic sistemata, quorum unum vel alterum seligi debet. Nam, si aliquibus secundum non placet, aliquibus, dico, qui firmiter tenent, ne quasi superstitiose dicam, illud S. Stephani: « Nihil innovetur: nisi quod traditum est », scilicet, qui traditionem apostolicam quasi omnino certam et velut dogma fidei in medium proponunt, esto: sed vero quaenam pro iis ratio militat ad reiiciendum primum? Nam nulla laeditur per hoc traditio, etiamsi apostolica.

Hic finem facientes, omnia hucusque dicta de Calendarii perfectione summatim referimus. 1. Dies ultimus anni communis, non appelletur amplius nomine aliis diebus hebdomadae communi, sed tantum denominetur « ultimus anni », sicut revera est, vel quolibet alio, uti placet. Similiter dies qui conflatur ex horis, quae singulis quatuor annis supersunt, nomine proprio « bissextilis »

---

etiam accidit ut celebretur Pascha in ipsa luna XIV, cum nempe luna XIV realis incidit in Dominicam et in Calendario signatur in Sabbato. Tunc Pascha, quae celebranda esset in altera Dominica, celebratur in prima.

nuncupetur et in principio anni ponatur. 2. Hinc *a*) Dominicae et hebdomadae feriae, fixae manent in anno. *b*) Paschata ad quinque tantum dies dominicos restringuntur. *c*) Festa Sanctorum quotannis in eodem die mensis et hebdomadae celebrantur. *d*) Cyclus solaris desinit. *e*) Cyclus epactarum non est amplius necessarius. *f*) Tabula paschalis conficitur plane simplex atque admodum brevis. *g*) Etiam haec tabula evanescit omnisque alia, si Pascha in die secunda Aprilis quotannis fixum maneret. Valeas, benigne lector.

P. P. SCHOLASTICUS Cong.nis Missionis.

SOLUTIO QUAESTIONIS

pro mense Octobri 1899 propositae.

PROPOSITIO.

In Absolutione pro Sacerdote defuncto, cuius cadaver non est physice praesens, quo loco sistere debet Crucifer cum Acolythis?

SOLUTIO.

Quando absolutio praesente cadavere peragitur, feretrum in medio Ecclesiae, ita deponendum esse tradit Rituale, ut si corpus sit laici vel clerici Sacerdote inferioris, quacumque dignitate effulserit, pedes habeat versus Altare, si autem corpus sit presbyteri, caput habeat versum ipsum Altare: « Deposito feretro in medio Ecclesiae, ita ut defuncti pedes, si fuerit laicus sint versus Altare maius; si vero fuerit Sacerdos, ut dictum est, caput sit versus ipsum Altare (*Exequiarum Ordo*) ».

Licet Baruffaldus, (1) in cuius sententiam inclinat Meratus, teneat quod Crucifer inter feretrum et Ecclesiae ianuam sistere debeat, sive pro Presbytero sive pro laico funus peragatur, huiusmodi tamen sententiam communiter auctores reiiciunt, et recte quidem. Constat enim ex Caeremoniali Episcoporum quod « Subdiaconus cum cruce collocabitur ad caput Defuncti, quicumque ille sit », scilicet inter feretrum et Altare, si funus fiat pro Presbytero, inter ianuam et feretrum si pro laico; et Sacra Rituum Congregatio interrogata; « an in exequiis defunctorum Sacerdotum, praesente corpore, Subdiaconus se sistere debeat ad caput defuncti Sacerdotis, vel ad pedes », censuit rescribendum, die 3 Septembris, 1746: « Servetur Rituale Romanum, et in exequiis defuncti Sacerdotis, praesente corpore, locetur Crux ad caput Defuncti inter feretrum et Altare » (*Massae, et Populoniae — ad 2, Gardellini 4183*).

Cum non conveniant auctores circa modum erigendi tumulum, pro defunctis Sacerdotibus absente cadavere, aliis censentibus tumulum ita erigendum esse, ut caput versus altare figuret, tenentibus autem aliis eodem modo collocandum esse ac pro defunctis laicis, aliqui dubitare coeperunt utrum in absolutionibus huiusmodi Cruciferi locus a tumuli collocandi modo pendeat, an fixus sit et invariabilis. Inde sequens proposita fuit quaestio:

In absolutione pro Sacerdote defuncto, cuius cadaver non est physice praesens, quo loco sistere debet Crucifer cum Acolythis?

Quidam forsam considerantes quod tumulus nonnisi ad repraesentationem arcae cadaveris includentis ponitur, ab hoc deducunt maxime conveniens esse, quod Celebrans et Crucifer eodem loco se sistant absente corpore, ac si praesens cadaver esset.

Hunc tamen agendi modum, licet aliquid incongrui per se praeseferre haud videatur, omnino reprobandum tenemus; Rubricis enim repugnat, quibus inhaerentes sequentem statuimus thesim:

---

(1) Ad Rituale. Tit. XXXVI, n. 150.

In absolutione pro Sacerdote defuncto, cuius cadaver non est physice praesens, Crucifer cum Acolythis sistere debet inter tumulum et Ecclesiae ianuam, conversus scilicet ad Altare.

« Subdiaconus, ait Missale, cum Cruce sistit se ad pedes tumuli seu lecticae mortuorum **contra Altare**, medius inter dictos Acolythos tenentes luminaria: Celebrans vero ex alia parte in capite loci **inter Altare et tumulum** aliquantulum versus cornu Epistolae, ita ut Crucem Subdiaconi respiciat ». (*Ritus celeb., Tit. XIII, De his quae omitt. etc.*).

Verba haec Missalis, absolutionem absente corpore describentis, nobis adeo clara videntur, ut vix intelligamus quomodo dubium aliquod oriri potuerit. Subdiaconus, ait Missale, sistit se ad pedes tumuli **contra Altare,** scilicet inter feretrum et ianuam, sive pro Sacerdote sive pro laico absolutio fiat; ubi enim lex non distinguit, nec nos distinguere debemus.

At obiiciet forsan aliquis quod, cum leges ea attendant quae communiter contingunt, et frequentius funera fiant pro personis ad gradum Presbyteratus non evectis, nonnisi laicorum funera Rubrica consideret.

Qui sic arguunt, errant non satis distinguentes inter communiter et frequentius, aliud est enim quod res aliqua frequentius ac alia contingat, aliud est quod communiter contingat. Concedimus utique cum omnibus iurisperitis, quod leges tantum attendere solent quae communiter contingunt, negamus tamen quod nonnisi eos considerant casus qui frequentiores sunt; huiusmodi enim assertio omnino est gratuita, et apud legum interpretes haud invenitur. Quod autem communiter funera pro Sacerdotibus peragantur patet.

De cetero omnino cadit allata obiectio, si attendatur quod Sacra Rituum Congregatio interrogata: « utrum corpore Sacerdotis insepulto, ob aliquam rationabilem causam non praesente, Subdiaconus in exequiis se sistere debeat inter feretrum et Altare vel saltem possit? » post diligens examen respondendum censuit: « Negative ». (*Veronen, 21 iulii 1855, ad 3., Gardellini 5219*).

Nec dicatur, ad decreti vim infirmandam, illud esse particulare, et proinde nonnisi Ecclesiam, pro qua latum est obligare,

nam decreta particularia duplicis sunt generis ratione obiecti: aut enim indultum aliquod peculiare respiciunt, aut Rubricas. Si primum, unicam afficiunt Ecclesiam pro qua lata sunt. Si alterum, universalem afficiunt Ecclesiam, quia obiectum generale est, hinc *aequivalentia* appellantur: hoc est particularia, licet generalibus decretis aequivaleant. (1).

Nec refert quod tumulus ita erigatur, ut pedes versus altare figurent, nam ex modo quod sese exprimit Caeremoniale, constat quod absente cadavere locus Cruciferi nullimode pendet a modo tumulum collocandi. Attente ponderentur verba Caeremonialis. « Acolythi vero ceroferarii, ac Subdiaconus cum cruce ibunt ad pedes loci; et Subdiaconus cum cruce collocabitur ad caput Defuncti, quicumque ille sit, prout in Rituali Romano ». Ex his verbis sequuntur duo: 1° quod aliquod interest discrimen inter locum, quem occupat Crucifer praesente cadavere, et locum quem occupat illo absente, quod patet ex verbis « nisi fiat absolutio praesente corpore », quae aliquam oppositionem indicant: 2° quod dum, praesente Cadavere, locus quo sistit Crucifer, pendet a modo, quo Cadaver collocatur, alio quidem pro Sacerdotibus ac pro laicis, « praesente corpore .... Subdiaconus collocabitur ad Caput defuncti etc. », absente vero cadavere, non attenditur ad modum quo tumulus collocatur: « Acolythi ac Subdiaconus ibunt ad pedes loci ». Per pedes autem loci indicatur locus ianuae Ecclesiae vicinior, locus inter feretrum et Ecclesiae ianuam, minime vero locus quem occuparent pedes cadaveris, si praesens esset, nisi dicere velis quod Subdiaconus, absente corpore, se sistere debeat inter ianuam et feretrum pro Sacerdotibus, inter feretrum et altare pro laicis, quod nemo unquam dicere somniavit, quod nemo auctorum docuit, quod universali repugnat consuetudini.

Unde unanimiter docent auctores quod in absolutionibus absente cadavere crucifer omnino stare debet inter tumulum et Ecclesiae ianuam.

---

(1) Cfr. Ephem. Liturg. 1892 p. 127, et Solans, Manual liturgico. Tom. I n. 19.

Satis sit duos aut tres audire: « Deinde [Celebrans], ait Gavantus, capite detecto se sistit, ut in Rubrica ; ex Caerem. Pap., lib. I, sect. 15, cap. I, non ad caput lecticae imaginarium defuncti, quod variari contingit in Sacerdotibus, et aliis; nam Sacerdotis caput versus Altare esse debet ; aliorum vero pedes versus Altare, ut dicitur in Rituali Rom. de Exequiis : sed Celebrans debet esse semper inter Altare et tumulum , seu lecticam mortuorum absente corpore, Subdiaconus contra Altare ad pedes lecticae, seu tumuli ; praesente vero corpore servatur Rituale citatum ». (1).

« Duo clerici, ait Martinucci, cum vasculo et cum thuribulo, Subdiaconus et Acolythi transeuntes super sinistram suam pergent ad pedes tumuli. Subdiaconus cum Acolythis ibi consistent, facie ad tumulum versa, quamvis exequiae celebrentur pro Sacerdote ». (2).

« Quomodocumque autem tumulus ponatur, ait de Herdt, crucifer tamen semper se sistit inter tumulum et portam Ecclesiae, et Celebrans inter Altare et tumulum , sive absolutio fiat pro Sacerdote sive pro laico » (3).

Cfr. etiam Bauldry (4), Levavasseur (5), Solans (6), Fumagalli (7), De Conny (8) , et Marcellum (9) apud quem accurata habetur Exequiarum descriptio, quae antiquitus per novem dies pro defunctis Cardinalibus in Urbe celebrari solebant. In huiusmodi exequiis, quae corpore iam sepulto peragebantur , « caput lecti fingebatur pars altari proximior, et pedes pars propinquior portae Ecclesiae, et Subdiaconus ponebat se ad pedes lecti.

FELIX RAVANAT.

---

(1) Thesaurus P. II, Tit. XIII, Rub. 4, m.

(2) Manuale Sacrarum Caeremoniarum Lib. IV, C. X, n. 21.

(3) Praxis Ritualis Cap. 7 § 19 n. III

(4) Manuale S. Caeremoniarum P. III, C. XIV.

(5) Cérémonial Part. VII, Sect. I, n. 208.

(6 Manual litúrgico, T. I, n. 1404.

(7) Promptuarium liturgicum (p. 510).

(8) Cérémonial Romain p. 285.

(9) Sacrarum Caeremoniarum sive Rituum Ecclesiasticorum S. R. Ecclesiae libri tres L. I. Sect. 15, c. 1.

AD PRAEFATAM SOLUTIONEM

APPENDIX.

Praeter solutionem vulgatam R.mi F. Ravanat, aliae duae nobis missae sunt, nimirum Rev.mi A. Fourneret et Rev.mi N. Bossi: quorum omnium in re liturgica peritiam meritumque satis norunt lectores nostri. Singuli autem praesentem discutientes quaestionem in eamdem devenerunt sententiam, utpote iisdem momentis innixi, Rubricarum, Decretorum et Expositorum. Si transactis temporibus proposita fuisset quaestio nostra, vix aliquid super exhibita solutione nobis animadvertendum fuisset. At impraesentiarum non possumus, quin aliquas addamus illi animadversiones, quae propositum quaesitum magismagisque declarent. Etenim antiquitus, cadaver in Absolutione esse tantum poterat *praesens* et *absens;* at, recenti iure spectato, esse potest; *praesens physice*, *praesens moraliter*, et *absens*. Ea de causa in quaestionis propositione diximus, quo loco sistere deberet Crucifer cum acolythis in Absolutione pro Sacerdote, cuius cadaver *non esset* **physice praesens.** In hac ergo quaestione aliquid pluris exigere lectores possent, num videlicet cadaver moraliter praesens influat nec ne in locum, ubi Crucifer sistere debeat. Intelligimus profecto, quod si debeat Crucifer sistere inter tumulum et ianuam Ecclesiae quoties cadaver non sit **physice praesens,** eo ipso consequitur, cadaver moraliter tantum praesens in dictum locum nil posse influere; sed aliud est consectarium, esto legitime inferendum, et aliud est sententia aut veritas directe probata. Illud in quaestionis tractatione, ni fallimur, patet: hoc vero in eadem desiderandum relinquitur, et fortasse non adeo clare patet, uti videri prima fronte potest, saltem praesenti iure inspecto. Hinc sequentem addere censuimus Appendicem, in qua discutiendum aggredimur: Ubi sistere Crucifer cum acolythis

ad Absolutionem debeat, quando cadaver Sacerdotis non est omnino absens, non est praesens physice, sed praesens est moraliter.

1. Haec distinctio aliquid novi praesefert, quia praeterito tempore nunquam cadaver considerari ex iure poterat *moraliter* praesens, sed aut praesens *physice*, aut *simpliciter* absens. Etsi enim cadaver tempore Absolutionis insepultum adhuc fuisset, nihilominus uti simpliciter absens habebatur, quia physice non praesens. Hinc Decretum in *Veronen.* (*n*, *5221 ad 3*), antiquae Collectionis, quod a nova exulavit, declarabat: *corpore Sacerdotis insepulto, non* tamen *ob aliquam rationabilem causam praesente*, Subdiaconus in Exequiis se sistere **non** *debet inter feretrum et altare*, consequenter inter feretrum et ianuam Ecclesiae sistere debet, quia cadaver est simpliciter absens.

2. Auctores plures citantur et etiam ad rem referuntur, dicentes ac tenentes, Cruciferum se collocare debere inter tumulum et altare in Absolutione quoque pro defuncto Sacerdote, uti pro laico quocumque, unico excepto casu, quo cadaver Sacerdotis sit praesens, tunc enim sistit inter tumulum et altare. At quaeri potest: Auctores eiusmodi supponere ne possunt moralem cadaveris Sacerdotis praesentiam, de qua tantum verba facit ius recentius, quod per consequens agnoscere ipsi nulla ratione poterant? Quanti ergo eorum auctoritas, etsi in genere maxima, ad rem nostram quod pertinet, sit facienda, lectoribus iudicandum relinquimus.

3. Manent ergo Rubricae, seu Caeremonialis Episcoporum, seu Ritualis Romani. Sed vero hae quoque loquuntur in genere de praesentia cadaveris Sacerdotis, quae pro physica tantum intellecta hucusque fuit: namque praesentia moralis, iterum dicimus, recentius orta est, ut de hac verba facere non potuerint. Quod si inde inferre velis: ergo haec moralis praesentia vi Rubricarum excluditur, ut pro simplici absentia sit consideranda, dubium rationabile suboritur, num revera ita res se habeat. Etenim praesentia moralis quid diversi est a simplici absentia, et fortasse tam pro physica quam pro morali intelligi debet praesentia, de qua Rubricae.

4. Huic interpretationi favet Decretum Generale super Mis-

sa exequiali pro die obitus, quod in tertio Decretorum Volumine novae Collectionis legitur. Missa enim ista, praesente tantum moraliter cadavere, celebranda est *eodem prorsus modo ac si cadaver esset praesens*. Porro, si Missa ita celebranda est, quare diverso modo agenda erit Absolutio, quae est eiusdem Missae exequialis Appendix? Ratio in oppositum, illata ex disciplina hactenus retenta, haud satis probat ob distinctionem inter absolutam absentiam et moralem praesentiam recentius invectam.

5. Romae consuetudo viget, ex qua, cadavere Sacerdotis moraliter praesente, die scilicet vel pro die obitus, Absolutio peragitur eodem prorsus modo ac si physice cadaver praesens esset; idque servatur nedum pro Sacerdotibus, sed et pro Episcopis ac purpuratis Patribus. Ritus autem ac caeremoniae in dictis Absolutionibus, saepe pro Sacerdotibus defunctis, semper pro Episcopis et Cardinalibus, ab Apostolicarum caeremoniarum magistris diriguntur. Putandum ne, eos continuo hac in re se decipere, ipsosque se decipere Episcopos et Cardinales, qui eiusmodi Absolutiones peragunt?

6. Re in se spectata, aliud est dies III, VII, XXX et anniversaria, vel alia quaecunque, in qua funus aliquod peragitur cum Absolutione, et aliud est dies obitus vel bidui ab obitu. In illis enim cadaver est physice et moraliter absens, in ista vero physice quidem abesse potest cadaver, sed moraliter est praesens. In illis Absolutio habetur repetita, in ista autem Absolutio pro prima vice post obitum. Porro, ob temporum tristitiam, si Absolutio facienda esset hoc in casu tamquam si cadaver esset absolute absens, nunquam vel fere nunquam fieri posset uti praesens. Hinc fieret, ut diversa positio pro Sacerdote, quae ipsum ab aliis distinguit atque honorat, nunquam haberi, vel raro posset, ipsaque Rubrica pene inutilis evaderet. Nonne ergo quod S. R. C. de morali praesentia statuit pro Missa exequiali, extendi dicendum est etiam ad Absolutionem?

7. His perpensis, aliisque brevitatis gratia omissis, arbitramur, sententiam, quam praefati, laude ceterum dignissimi, solutores dederunt, uti veritatem teneri non posse. Quin imo in oppositam inclinamus, quae Rubricis aequam patientibus interpretationem cohaeret, Decretis vigentibus non opponitur, recto

sensui conformis videtur, et consuetudini Urbis respondet. Si ceterum opus sit, ut quaevis dubitandi ratio removeatur, et secura praxis haberi queat, audiendum erit competens Tribunal, cuius responso unicuique acquiescendum.

QUAESTIO SOLVENDA

PRO MENSE IANUARIO 1900.

Locus Cruciferi in Absolutione pro defunctis, dependet ne a positione cadaveris vel coenotaphii, an non? E sacra Archaeologia, e Rubricis, ex expositoribus, e sensu liturgico potest ne aliquid erui?

APPENDIX

E S. CONGREGATIONE INDULGENTIARUM.

I.

Leopolien. Ruthenen. — 2 Iun. 1899 — Rescripto S. C. Indulgentiarum d. d. 8 Decembris 1897 Sanctitas Sua in genere definivit quod ad lucrandam Indulgentiam, quae concessa est pro exercitiis pietatis totius mensis vel novem vel in genere plurium dierum, praescripta S. Confessio et Communio fieri potest infra octo dies immediate post ultimam diem illorum piorum exercitiorum sequentes.

Cum autem ad lucrandam talem Indulgentiam praescribatur praeterea oratio ad mentem Summi Pontificis, atque saepe etiam visitatio Ecclesiae, ideo hodiernus Vicarius Capitularis Leopolien. Ruthenor. petit sequentium dubiorum solutionem:

I. An in casu, cum S. Confessio et Communio peragitur intra octo dies post finita exercitia pia, praescripta oratio et visitatio debeat fieri uno ex diebus in quibus praefata pia exercitia peraguntur? Vel potius

II. An in praefato casu haec oratio et visitatio fieri debeat eadem die, qua S. Confessio et Communio percipitur?

Et S. Congregatio Indulgentiis Sacrisque Reliquiis praeposita ad utrumque dubium respondit:

Nihil obstat ad lucrandas Indulgentias quominus visitatio et oratio fiant prout exponitur in I. dubio; opportunius tamen erit si fiant prout in II. dubio proponitur.

Datum Romae ex Secretaria eiusdem S. Cong.nis die 2 Iunii 1899.

Fr. Hieronymus M. Card. Gotti, *Praef.*

Antonius Archiep. Antinoen. *Secretarius.*

II.

SS. D. N. LEONIS DIV. PROV. PAPAE XIII

AD EPISCOPUM ANGLONEN. ET TURSIEN.

EPISTOLA

CONTRA ABUSUM DIFFERENDI BAPTISMI ADMINISTRATIONEM.

VENERABILIS FRATER

SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Gratae vehementer, Dilecte Fili Noster, tuae Litterae titulo *Mali e Rimedii* ad istum Clerum et Populum elapso mense Martio datae, Nobis fuerunt, quibus pastorali sollicitudine paternoque affectu inveteratum lamentaris abusum S. Baptismatis in hebdomadas, in menses imo et in annos pueris differendi, atque ad eum ab ista Tibi concredita Dioecesi exterminandum totus incumbis. Nil sane hac mala consuetudine iniquius, nil ecclesiasticis sanctionibus magis contrarium: utpote quae non solum tot animarum aeternam salutem, inexcusabili temeritate, in manifestum periculum infert; sed eas insuper, intra id temporis, certo fraudat ineffabilibus gratiae sanctificantis charismatibus, quae per regenerationis lavacrum infunduntur; resque aliquoties eousque deducere potest ut, quod proprio tempore omissum fuit; nunquam amplius in posterum sit faciendum. Dum igitur Tibi, Dilecte Fili Noster, ut incoeptum opus strenue perficias ultro vires addimus; non possumus quin tam detestabilem usum, in Deum simul impium, ac in homines, ubicumque infeliciter invaluerit, ex animo improbemus ex exsecremur.

Atque ut, Deo adiuvante, prospere Tibi res cedant, Tibimet

Dilecte Fili Noster, Tibique subdito Gregi Apostolicam Benedictionem peramanter impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum die XIII mensis Augusti MDCCCXCIX, Pontificatus Nostri anno vicesimosecundo.

LEO PP. XIII.

III.

Quamvis instituti nostri non sit moralia tractare, nihilominus pro hac vice, ne petentibus quasi inurbani videamur, praesens, in hisce paginis sit ex alio Hemisphaerio propositus

CASUS MORALIS.

Quidam Episcopi Ordinarii reservarunt sibi potestatem absolvendi confessarium, qui sui complicis audit confessionem, licet absolutionem neque det neque simulet. Quaeritur: Num teneat eiusmodi reservatio. Ratio dubitandi prae aliis est, quia absolutio aut absolutionis simulatio iam casus est Romano Pontifici reservatus ratione excommunicationis: ut proinde comprobari hic videatur *bis in idem*, et incassum sibi Ordinarius reservat quod superiori iam est reservatum, cum minime impedire possit, quominus absolvatur ab eo, qui ab eodem Rom. Pontifice facultatem accepit.

SOLUTIO.

Supponimus primo: reservationem cadere in peccata letalia, et quidem externe patrata, saltem quando fiat ab inferioribus Papae, communis Moralistarum doctrina est. Secundo: Rom. Pontifici reservari casum absolventis complicem ratione excommunicationis, quae cadit *tantum in absolventem complicem vel vere vel ficte,* haud vero in excipientem confessionem complicis quando absolutionem nec dat nec simulat. Satis abunde id constat ex verbis Constitutionis **Apostolicae Sedis,** ipsiusque Benedicti XIV in Constitutione **Sacramentum Poenitentiae.** Ex quibus manifesto liquet, casum Pontifici reservatum, et casum quem sibi reservarunt nonnulli Ordinarii, eumdem plane non esse, ut comprobari nequeat ex hoc *bis in idem;* proindeque ex hac parte infirmari non posse praefatorum Ordinariorum dispositionem.

Sed fortasse poterit infirmari ex alio capite; cum enim, uti

suppositum iam fuit. reservatio nonnisi in peccata letalia cadat; confessionis complicis auditio eiusmodi letale constituere posset. Iam nunc aliquis in confessione audiri dupliciter potest, videlicet: in ordine ad absolutionem, quod proprie dicitur *sacramentalem confessionem excipere:* vel absque ordine ad absolutionem, quamvis in loco ad id destinato, et cum externis ritibus confessionis sacramentalis. Hoc autem fieri alia de causa potest, puta ratione consilii, ratione directionis conscientiae etc. etc. Nunc autem, per se, natura sua, secluso positivo praecepto, neutro modo, quem diximus, excipere confessionem complicis videtur letale peccatum. Quamvis enim Theologi universi id proclament indecens satis ac periculis obnoxium, nihilominus nullus ex iis, quantum scimus, letale esse docet. Et revera, si per se naturaque sua letale esset, cohonestari nunquam posset, neque in mortis discrimine, quod falsum esse neminem latet.

Manet igitur videndum, utrum confessionem complicis audire letale dici queat ratione positivi praecepti: quod profecto manifestum fit ex verbis iam memoratae Constitutionis Benedicti XIV, **Sacramentum poenitentiae.** Huiusmodi autem verba sic se habent: « Omnibus et singulis Sacerdotibus... auctoritate Apostolica et nostrae potestatis plenitudine **interdicimus et prohibemus,** ne aliquis eorum confessionem sacramentalem personae complicis in peccato turpi... *excipere* audeat: sublata propterea illi ipso iure quacumque auctoritate et iurisdictione ad qualemcumque personam ab huiusmodi culpa absolvendam ». Ex his liquido infertur, confessionem complicis excipere esse omnino prohibitum.

Verum, non de quacumque auditione hic loquitur Summus Pontifex, sed de auditione sacramentali, quam constat eam esse tantum, quae ad sacramentum perficiendum, hoc est ad absolutionem ordinatur. Omnes enim Theologi docent, eam tantum, et non aliam, esse et dici *confessionem sacramentalem*. Multoque magis, quia cum haec sit lex poenalis et odiosa, verba restrictivo sensu accipienda sunt. Tunc vero dicitur *in ordine ad absolutionem*, quando et poenitens propter illam ad confessionem accedit peccataque detegit, et confessarius ad hoc audit, quamvis postea absolutio quacumque de causa non interveniat. Nihil-

ominus, ut hoc letale evadat, necesse est ut confessarius advertat, et quidem antecedenter, saltem ad effectum reservationis, se confessionem complicis excipere. Cum itaque hoc in casu, seclusa etiam simulatione confessionis, vere confessarius peccet, nemini dubitandum. Episcopum reservare sibi posse potestatem absolvendi complicem. At casus iste fere hypotheticus est; quis enim vellet, sciens et advertens, confessionem sacramentalem complicis excipere, quem neque vere neque ficte intendat absolvere?

Cum igitur verba Pontificis prohibentis auditionem confessionis complicis, hoc tantum, nihilque aliud importent, manifestum fit, ea ad simplicem auditionem absque ullo ordine, sive ex parte poenitentis sive ex parte confessarii, ad absolutionem, pertrahi nulla ratione posse. Haec enim auditio, neque est, neque ullo modo, nemine contradicente, dici potest confessio sacramentalis: ut proinde qui hoc facit, nullum laedat praeceptum, nullamque, ex hac parte, letalem culpam admittat. Hinc sequitur, reservationem Episcopi suo robore destitui.

Hactenus discussa compendifacimus et concludimus: *a)* Reservatio Ordinarii in letale tantum peccatum cadere potest: *b)* Aliud est reservatio casus absolutionis complicis, et aliud est reservatio casus auditionis confessionis eiusdem complicis: *c)* Confessio aut dicit ordinem ad absolutionem, saltem ficte, aut non: illa est confessio sacramentalis, quae prohibita est, haud vero ista; non tamen ex natura sua et per se: *d)* Confessio Sacramentalis prohibita est ex positivo gravique praecepto, haud vero simplex auditio, quae sacramentalis non est: *e)* Verba Benedicti XIV super reservatione casus absolventis complicis intelligi nequeunt de simplici auditione confessionis, quae nullo modo sacramentalis est: *f)* Auditio in confessione sacramentali reservari potest ab Ordinario, sed vix aliquid roboris haberet. *g)* Simplex auditio peccatorum reservari non potest, quia nulla lege prohibita: nisi Ordinarii hanc legem primo, si velint, statuant.

IV.

Alia nobis quaestio proponitur circa Decreta S. R. Cong.nis, nondum evulgata, num videlicet obligent nec ne, vel saltem utrum iis quis se possit conformare.

Resp. Vel dicta Decreta ius novum constituunt libertatem coarctans, vel ius novum, antiquum relaxans. Si primum, inquirimus quomodo haec Decreta dignoscantur, cum evulgata nondum fuerint. Certe eorum notitia aliquo modo haberi debet. Iam nunc, aut eiusmodi notitia certa est, aut incerta: si incerta, nullo modo obligant, cum lex dubia non sit lex. Si certa vero est, neque Decreta posse obligare tenemus. Ea enim saltem per evulgationem dignosci debent, quae tamen non supponitur. Quod si Ephemerides publicae dicta Decreta non evulgent, dicant autem illa evulgatum iri, etiam hoc in casu ad illa observanda neminem teneri credimus. Ratio est, quia, cum tertium Decretorum Volumen in eo iam sit, ut publici iuris fiat, unicuique facultas est, illius publicationem expectandi, ut de legis, seu quod essentiam, seu quod accidentalia attinet, existentia et authenticitate certus omnino fiat.

Posse autem illis quemque se conformare, dummodo certa pro eo sit lex, non dubitamus, quod probatione non indiget.

Si alterum, tenemus unicuique esse licitum Decretis inhaerere S. R. Cong.nis, dummodo certam de illis notitiam habeat. Ratio est, quia de re agitur favorabili; et cum certum sit eam legislatorem concessisse, unusquisque indulto favore uti potest. Nisi enim contrarium constet, iure praesumitur, S. R. Cong.nem se non opponere utentibus, imo velle ut statim ac favor innotuerit, esto private, eo uti unusquisque possit.

Inferre potes, Anniversaria etsi late sumpta, pro defunctis, sive ad laicas, sive ad ecclesiasticas Communitates pertinentibus, optime haberi posse in duplici minori, etiam infra octavam Commemorationis omnium fidelium defunctorum. Hoc enim indulget Decretum Generale adhuc evulgandum, sub die 2 Dec. 1891.

IMPRIMATUR.
P. Fr. Albertus Lepidi O. P.
S. P. A. Magister.
IMPRIMATUR.
Ioseph Ceppetelli Archiepiscopus Myren. Vicesgerens.

Proprietas Literaria.

G.B. Agnolucci, gerente responsabile

Roma, Tip. F.lli Amoroso — Torretta Borghese 22-25.